

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Nr 3, Okt 2014

TEMA

Kvinnor i försvaret

SAAB OCH KOCKUMS: **NU SKAPAR VI EN GEMENSAM HISTORIA**

I sommar slutförde Saab förvärvet av Kockums från ThyssenKrupp Marine Systems. Samgåendet skapar ett företag med de bästa förutsättningar att hjälpa våra marina kunder i Sverige och världen att möta de utmaningar som uppstår i en ständigt föränderlig värld. Genom förvärvet utökar Saab sitt befintliga erbjudande med erfarenhet och kunskap om design, konstruktion, produktion och underhåll av marin teknik såsom ubåtar och ytfartyg.

Kockums har en unik marin erfarenhet och tillsammans med Saab öppnas nu nya möjligheter till framtida innovationer och utveckling av system med högsta prestanda och kvalitet. Både Saab och Kockums har en lång relation med den svenska marinen som nu får en starkare partner med förmåga att tillsammans med marinen hitta nya sätt att dela idéer, värderingar och åtaganden.

Två världsledande företag blir ett och skapar nu en gemensam historia.

www.saabgroup.com

SAAB

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift för försvar och säkerhet sedan 1890 och utges av Allmänna försvarsföreningen.

Vårt Försvar utkommer med fyra nummer per år. Tidskriften är ett populärvetenskapligt, opolitiskt organ för analys och debatt i försvars- och säkerhetsfrågor.

Ansvarig utgivare:

Ingemar Wahlberg, ordförande i Allmänna försvarsföreningen

Chefredaktör:

Tommy Jeppsson
E-post: chefredaktoren.vf@aff.a.se

Redaktionsmedarbetare:

Johan Nyström

Redaktionskommitté:

Claes Arvidsson, Tommy Jeppsson, Stefan Ring och Cindy Stureson

Redigering:

Maria Fernsten, Tryckerigruppen AB

Tryck:

Tryckerigruppen AB

Nästa nummer:

12/12 2014

Material:

Publicering av artiklar införda i Vårt Försvar medges med angivande av källan. Tidningen tar inte ansvar för insänt icke beställt material.

Prenumeration:

Helår fyra nummer: 200 SEK.
Pris t o m 25 år: 100 SEK.
Bankgiro 482-8885 eller
Plusgiro 127 11-8

ISSN:

0042 - 2800

Annonser och annonspriser:

Aff:s kansli

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm
Telefon: 0708-60 87 71
E-post: aff@aff.a.se
www.aff.a.se

Organisationsnummer:

802000-1106

Kan, vill och törs

Från den 1 juli 2010 sker rekrytering till Försvarsmakten på frivillig grund. Det innebär att för att uppnå tillräcklig rekryteringskraft i ett land med Sveriges befolkningsunderlag krävs ett annat synsätt än det som tillämpades under värnpliktsepoken. En större acceptans behövs i rekryteringsarbetet avseende åldersspridning, åtgärder behöver vidtas för att attrahera gruppen invandrare samt att kvinnornas andel behöver öka.

Kvinnorna i försvaret är temat för detta nummer av Vårt Försvar. Ämnet har flera aspekter. En frågeställning handlar om en jämställd arbetsmarknad. En andra dimension är knuten till begreppet gender och som främst berör arbetet med lokalbefolkningen i de insatsområden som Försvarsmakten verkar i. I fokus står frågan om det operativa nyttovärdet.

Intresse och lämplighet är styrande för vilka individer som Försvarsmakten rekryterar. Den könsneutrala och därmed jämlikhetsaspekten får således bedömas vara tillgodosedd, vilket understryks av att också pliktlagen, vilken vilande finnas kvar för att kunna användas om försvarsberedskapen i framtiden så skulle kräva, blir könsneutral.

Fler kvinnor i försvaret är nödvändigt av operativa skäl. Detta är såväl statsmakternas och Försvarsmaktens uppfattning och baseras bland annat på entydiga erfarenheter från internationella insatser. Erfarenheter som Sverige delar med många andra länder. Fler kvinnor tillsammans med en breddad rekrytering vad avser ålder, etnicitet och yrkesbakgrund, ger stabilare grupper och ökar Försvarsmaktens möjlig-

het att lösa sina uppgifter nationellt och internationellt.

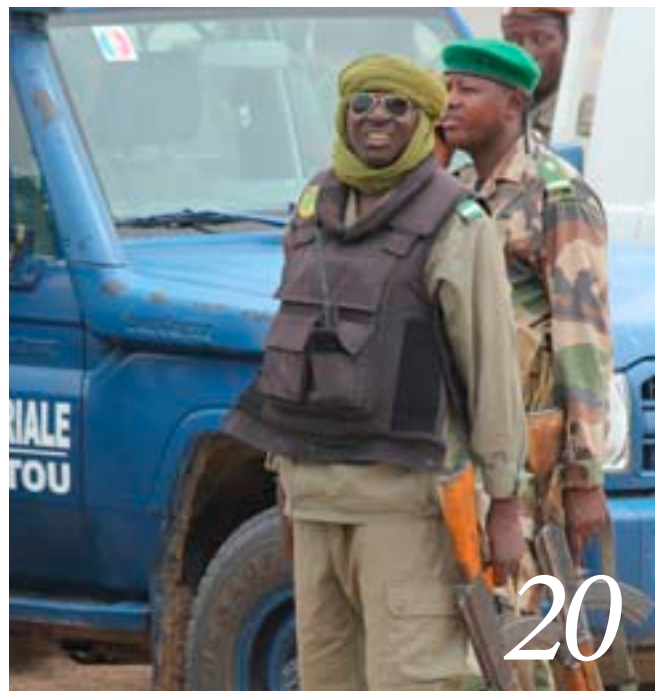
En konsekvens av principen om att alla yrkeskategorier och roller inom dessa ska vara könsneutrala och baseras på intresse och lämplighet är att kvinnor i allt högre utsträckning återfinns i stridande befattningar inom Försvarsmakten. Även om det historiska perspektivet med övertydlighet belägger att det dominerande flertalet stridande soldater varit män så är detta med kvinnor i direkt stridande befattningar inget som är förbehållet vår tid.

Redan omkring år 700 f Kr återfinns amasonerna som motiv på vaser och reliefer samt i Homeros Illiaden. Också antika historiker skildrar beridna kvinnliga soldater och genom historiens alla krig återfinns kvinnor som stridande soldater, om än i ett mycket ringa antal.

Desto vanligare förekommande är kvinnor i olika stödroller. Det sammanhänger med att arméerna till långt in på 1700 talet var beroende av att kvinnor drog i fält tillsammans med männen för att svara för logistikstödet.

I västvärlden fick synsättet att kvinnor ska kunna inneha vilken militär befattning som helst fastfäst först i början av 1970-talet. Mer än fyra decennier senare ser vi att Försvarsmaktens mansdominerade institutionskultur står vid vägs ände. Men så trögt det går.

VÅRT FÖRSVAR Nr 3, Okt 2014

Noterat

5 Ska Finland återigen ge Sverige kalla handen?

**Samtal med
Veronika Wand-Danielsson**

6 Claes Arvidsson
Nära Nato men utanförskapet har ett pris
Nato är i första hand en värdegemenskap.

TEMA: Kvinnor i försvaret

10 Li Hammar
Gender, jämställdhet och operativ effekt
Insats ska gynna hela befolkningen.

12 Karin Malmsten
Officer och kvinna
Ja till positiv särbehandling, nej till kvotering.

14 Helené Lackenbauer
Kvinnor och militär förmåga
Yrkesförsvaret – fördel för rekryteringen.

16 Cecilia Wijnbladh
Hierarki och patriarkat
Det behövs en kulturrevolution i försvaret.

18 Robert Egnell
Kvinnor i försvaret är en effektivitetsfråga
Hela resurspoolen behöver utnyttjas.

Analys och debatt

20 Dennis Gyllensporre
Sverige i Mali under FN-flagg
Stödet är allsidigt.

22 Mike Winnerstig
Östersjöområdet i amerikansk säkerhetspolitik
Ombalanseringen minskar inte USA:s intresse.

24 Mats Bergquist
Medlemskap i Nato står inte på agendan
Bättre rusta än strida för medlemskap.

26 Bruce Acker
Cyberkrig är krig på riktigt
Hotet kräver internationellt samarbete.

28 Helge Löfstedt
Globaliseringen och svensk försvarsindustri
Högt pris för materielhanteringen.

32 Gudrun Persson
Kriget utan namn
Politikens primat styr Kreml.

34 Bo Richard Lundgren
Sverige behöver ett modernt civilt försvar
Det måste byggas från grunden.

36 Göran Mellblom
Kommentar: Klang som gör skillnad
Militärmusiken är en operativ resurs.

Ord i tiden

38 Claes Arvidsson
Ett valresultat i Putins smak
Oroligt med nybörjare i Rosenbad.

Omslagsbild, foto:
Anna Norén, Combat Camera/Försvarmakten.

SKA FINLAND ÅTERIGEN GE KALLA HANDEN TILL SVERIGE?

Finländska flygvapnet är inne i en urvalsprocess för att ersätta landets sextiotvå F-18 Hornet. Under augusti besökte Lockheed Martin Finland för att visa upp det stealth planet F-35 (Joint Strike Fighter).

F-18 systemet bedöms tas ur bruk under åren 2025-2030. Urvalsprocessen bedöms ta cirka 10 år att slutföra, men ska enligt försvarsminister Carl Haglund vara slutförd före 2020. Beställningen

bedöms uppgå till minst fem miljarder euro. Haglund har tidigare uttalat att priset kommer att vara

F 35, Joint Strike Fighter, är mycket dyrare än Jas Gripen, men också bättre. Foto: U.S. Air Force.

gränssättande för det slutgiltiga valet av flygplan.

Enligt tidskriften Janes bedöms Gripen E-version uppgå till halva priset i jämförelse med F-35. Dock kan motköp och kostnadseffektiva livstidsförlängningar eller utbildningsplattformar erbjudas i samband med en affär och därmed skapa en långsiktig kostnadsutjämning.

Förutom Lockheed Martin bedöms Boeing erbjuda ytterligare kontrakt på nya generationer av F-18 systemet, vid sidan om Franska Dassault med Rafale och det multinationella företaget Eurofighter med Typhoon.

NATOS MEDLEMMAR SKA ÖKA SINA FÖRSVARSBUDGETAR – KANSKE

Efter krisen i Ukraina har Nato på nytt påtalat vikten av att medlemmarna ökar försvarsanslagen. I samband med Nato-toppmötet i Wales under september underströks att varje medlemsland ska eftersträva minst 2,0 procent av BNP. Nato uttalade motsvarande rekommendationer redan under toppmötet i Prag 2002. Resultatet blev omfattande nedskärningar.

För närvarande är det endast USA, Storbritannien, Grekland och Estland som når upp till rekommenderad nivå. USA:s försvarsbudget utgör i reella tal nära tre fjärdedelar av Natos samlade militära utgifter. Medlemstaterna har fått 10 år på sig att uppfylla målbilden.

Ett flertal Nato-länder har i motsats till uttalandet aviserat betydande besparingsplaner exempelvis

Spanien -11,9 procent och Italien -10,3 procent. Även USA har tidigare meddelat avsikten att genomföra successiva besparingsplaner från nuvarande 4,4 procent till 2,9 procent år 2017. Rysslands försvarsbudget ska som jämförelse under de närmaste åtta åren nå 4,8 procent av BNP. De ekonomiska sank-

tioner som riktats mot Ryssland efter Ukrainakonflikten kan dock försvåra målbilden. Men det är långt ifrån säkert.

Den svenska försvarsbudgeten uppgår till 1,2 procent av BNP. Enligt SIPRI var senaste tillfället försvarskostnaderna i vårt land uppgick till 2,0 procent av BNP år 2000.

Anders Fogh Rasmussen och William Hague öppnar Natos toppmöte i Wales. Foto: Nato.

"Det vi gör i verkligheten på slagfältet gör ni i datorspel".

Uttalande av Islamiska Staten.

Nära Nato men utanförskapet har ett pris

*Det är krig i Europa och den europeiska säkerhetsordningen ligger i spillror. Vi går en osäkrare framtid till mötes. Vilken betydelse har Nato för att göra den mer säker? **Claes Arvidsson** samtalar med Veronika Wand-Danielsson, som nyligen har lämnat Bryssel efter sju år som Sveriges Nato-ambassadör.*

Veronika Wand-Danielsson (VWD): Nato är central för säkerheten i Europa. Nato har sedan grundandet 1948 garanterat freden i Europa utan att behöva avlossa ett enda skott. Under kalla kriget säkerställde Nato genom sin blotta närvaro, och i första hand genom amerikanska trupper, att Sovjetunionen inte ytterligare vågade utvidga sin intressesfär.

Veronika Wand-Danielsson, nu Sveriges ambassadör i Paris.
Foto: Michael de Plaen.

Idag råder tyvärr på nytt samma läge. Då är det viktigt att Nato kan garantera åtminstone de europeiska medlemsländernas säkerhet och självständighet. Det innebär att alliansen måste kunna ingjuta tillräckligt med respekt för att sätta en tydlig gräns för eventuella ryska expansionspolitiska ambitioner.

Claes Arvidsson (CA): I kraft av vår vilja att bidra och förmåga att göra det brukar Sverige beskrivas som en "premier partner" eller till och med i termer av ett de facto-medlemskap. Vilka möjligheter ger detta till inflytande i Nato? Har det förändrats under din tid i Bryssel?

VWD: Den principiella förändring de senaste åren är att det idag är nästintill självklart att ett partnerland som bidrar till en Nato-ledd insats eller övningar, ska kunna sitta med i utformningen. Vi ges som partner ett så kallat "medinflytande".

Lika tydligt är det dock för Nato att icke-medlemmar inte får delta när alliansen "fattar beslut". Lika självklart är det, inte minst i ljuset av krisen i Ukraina, att icke-medlem-

mar inte kan påräkna någon säkerhetsgaranti under artikel 5.

CA: Sverige deltar numera i 150 arbetsgrupper och ad hoc-grupper i Nato. Det ger inflytande men måste väl också vara en viktig aspekt av svensk förmågeutveckling.

VWD: Det är en mycket viktig aspekt av svensk förmågeutveckling. Nato är först och främst en säkerhetspolitisk allians som delar samma värdegemenskap och som solidariskt förbundit sig att bistå varandra, och vid behov även militärt, om en av medlemmarna hotas.

Nato har dock dessutom alltmer utvecklats till ett militärt "centre of excellence". Nato erbjuder avancerade övningsmöjligheter, är den ledande globala aktören för utvecklingen av militära standards och certifierar länderna enligt väl utvecklade kriterier. Detta är än viktigare för länder med en nationell försvarsindustri, eftersom det utan gemensamma "standards" är svårt att sälja/exportera försvarsmateriel.

CA: Och hur ser utanförskapet ut? Jag vet att det händer att du under

möten – som representant för ett icke-medlemsland – skickas ut i korridoren.

VWD: Det låter värre än vad det är. Under CMX-övningar när vi ”övat” skarpa lägen kopplade till ”artikel 5” scenarier, har det hänt att jag och min finländska kollega ombetts lämna rummet då konsultationsfasen skulle övergå till diskussion bland medlemmarna om eventuella beslut kopplade till artikel 5.

CA: Nato-insatser – och då inte minst i Afghanistan – bidrog till att sätta partnerskapstanken i förgrunden. De senaste åren har Nato fått ett ökat fokus på det kollektiva försvaret, något som ytterligare förstärkts i samband med krisen i Ukraina. Vilka effekter kan det få för partnerskapsländerna?

VWD: Dagen har endast 24 timmar och då är det naturligt att i en så pass omfattande kris som den som vi nu upplever att all huvudsaklig tid och kraft måste läggas på att söka lösa denna. Partnerskapspolitiken hamnar då av naturliga skäl lite längre ned i prioriteringslistan.

CA: Finns det en risk att Sverige stängs ute från övningar trots att vi är med i Natos snabbinsatsstyrka NRF?

VWD: Det är för tidigt att säga. Vi förväntas bli inbjudna till all NRF-relevant övningsverksamhet. Sedan finns det i NRF en inre kärna som benämns ”Immediate Response Force” och som Sverige inte ingår i. Viss övningsverksamhet kommer endast att beröra denna, som då också har en kortare beredskapstid. Renodlade artikel 5-övningar kommer partners sannolikt inte heller att ges tillgång till.

CA: Och hur påverkas vi av det värdlandsstödsavtal (HNS) som Sverige och Finland undertecknade i samband med Wales-toppmötet?

VWD: Det förbättrar framförallt både vår egen, den nordisk-baltiska och därför också Natos beredskapsplanering.

CA: Har krisen i Ukraina ökat eller minskat Natos intresse av ett svenskt HNS?

VWD: Om något så ökade det intresset.

CA: När kan det finnas på plats?

VWD: HNS-avtalet kräver, efter undertecknandet, viss justering av befintlig svensk lagstiftning. Målsättningen är fullt ut ha implementerat det med Nato senast under 2016.

CA: Det finns det en rad uttalanden på den senaste tiden från Natos medlemsländer som har understrukit att bara medlemmar kan räkna med hjälp vid en konflikt. Mitt intryck är att det är vanligare nu än tidigare. Din kommentar?

VWD: Ja, Ukrainakrisen har ställt frågan på sin spets. Generalsekretären Anders Fogh Rasmussen, liksom många Nato-allierade, uttalar sig allt oftare i frågan och gör just denna viktiga distinktion.

CA: Kan den ökade spänningen i Europa leda till att ett svenskt Nato-medlemskap inte längre kan påräknas med automatik?

VWD: Frågan står inte på dagordningen – på varken vår egen eller Natos. Det är i första hand i inform-

ella samtal som frågan tas upp med både finska och svenska representanter. Vissa allierade har spekulerat i att det hos samtliga medlemsstater kanske inte finns samma syn på automatiken längre. Men de flesta länder, brukar tvärtom understryka att om Sverige eller Finland skulle vilja bli medlem i Nato så vore vi mer än välkomna.

CA: Hur ser du på resultatet – vid sidan av värdlandstödavtalet – för svensk del vid toppmötet i Wales?

VWD: Sverige drev som första partnerland vikten och behovet av en "differentieringsprincip" mellan olika partners i Nato. Det vill säga att militärt kapabla och värderingsmässigt närstående partners som Sverige borde erbjudas ett fördjupat partnerskap. Jag noterar att vi har varit framgångsrika också i detta avseende.

Vid toppmötet beslutade alliansen upprätta ett nytt partnerformat för en mindre grupp av partnerländer som är särskilt kapabla och kan erbjuda kvalificerade förmågor. Sverige, Finland, Georgien, Australien och Jordanien ingår i denna länderkrets och förväntas få tillgång till samarbeten inom ett urval av för partnerländerna intressanta nya samarbetsområden.

CA: Kan du exemplifiera?

VWD: Politiskt kommer vi bl a att erbjudas regelbundna politiska dialogmöten; möjlighet att delta och påverka förberedande planering av övnings- och utbildningsverksamhet, liksom tidig medverkan i planering av möjliga framtida krishanteringsinsatser samt erbjudas en privilegierad tillgång till den del av Natos militära utvärderings- och certifieringssystem som hittills förbehållits medlemsländerna, o s v.

CA: Vi har ju fått en Nato-debatt i Sverige. Är det något perspektiv i den diskussionen som dina

ambassadörskolleger på Nato-högkvarteret tycker saknas?

VWD: Nato är i första hand ett säkerhetspolitiskt forum för en löpande transatlantisk säkerhets- och försvarspolitisk dialog med Europa, men också med Turkiet som viktig regional säkerhetspolitisk aktör. Fundamentet för Nato är med andra ord inte militär förmåga eller gemensamt försvar, utan politisk sammanhållning och solidaritet mellan medlemsländerna.

De senaste åren har Nato fått ett ökat fokus på det kollektiva försvaret med artikel 5 i centrum.

Detta måste givetvis också beaktas i förhållande till vår egen säkerhetspolitiska linje, där "solidaritet" också är en grundläggande utgångspunkt. Sveriges säkerhetspolitiska doktrin med betoningen på att möta hot tillsammans med andra, liksom vår försvarsreform med fokus på små och insatsberedda förband som snabbt och effektivt kan samverka internationellt, förutsätter ett mycket nära samarbete med Nato.

Sverige är idag beroende av Nato för att vår militära förmågeutveckling, vilket också försvarsberedningen tydligt har lyft fram. Givet detta tror jag att vi på sikt kommer att behöva en diskussion om "beroende" å ena sidan, och "inflytande" å den andra.

Också ambitionen att stärka och fördjupa det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet, som jag starkt och passionerat delar, förutsätter ett nära samarbete med

Nato då tre nordiska länder är medlemmar i alliansen. Att Sverige och Finland inte är med i Nato sätter av naturliga skäl gränser för hur djupt detta samarbete kan tillåtas bli.

Det finns därutöver ytterligare en dimension som vi tenderar att underskatta. Sverige bedriver idag huvuddelen av sin utrikes- och säkerhetspolitik i multilaterala förhandlingsprocesser, där EU och FN är Sveriges viktigaste plattformar. För 22 av EU-länderna utgör dock den säkerhetspolitiska dialogen inom Nato ett mycket viktigt komplement och då inte minst genom den transatlantiska dialogen.

CA: Jag vill ta upp frågan hur starkt Nato egentligen är. Vad innebär den amerikanska obalanseringen mot Asien?

VWD: Krisen i Ukraina och USA:s omedelbara stöd till de utsatta allierade, i första hand Polen och de baltiska staterna, är bevis på att USA inte ombalanserar mot Asien på Europas bekostnad. President Obamas tal i Polen i början juni bekräftade detta tydligt.

CA: De amerikanska försvarsministrarna Panetta, Gates och nu senast Hagel har manat Europa att bära en större del av försvarsbördan. Finns det några tecken på att viljan har ökat i Europa att ta ett större ansvar för den egna säkerheten?

VWD: Ja, frågan om bördefördelning inom alliansen och nödvändigheten att öka försvarsanslagen var en mycket viktig fråga vid toppmötet i Wales. Balterna, Polen, Tjeckien, Danmark, har som en konsekvens av krisen redan dragit sina slutsatser och avser att öka försvarsbudgeten. Vid toppmötet enades alliansen om att motverka trenden av nedgående försvarsutgifter och att under åren som kommer pånytt söka uppnå det gemensamma åtagandet om att lägga 2 procent av BNI på försvaret.

Insatsen i Afghanistan har skapat respekt för Sverige i Nato. Foto: Jimmy Croona, Combat Camera/Försvarsmakten.

CA: Vad gäller Ryssland har ju fallet Ukraina visat att det finns skilda uppfattningar bland medlemsländerna om relationen till Putin. Finns det en risk för att det kan påverka sammanhållningen – och därmed förmågan att agera – inom Nato?

VWD: Hittills har Nato visat på en tydlig sammanhållning och solidaritet i såväl synen på relationen till Ryssland, liksom i stödet till de av SACEUR föreslagna förstärkningsåtgärder till de utsatta länderna i alliansen. Samtliga allierade bidrar solidariskt till de förordade stödåtgärderna.

CA: Jens Stoltenberg får en tuff uppgift när som ny generalsekreterare i Nato. Hur ser jobb-beskrivningen ut?

VWD: Att över tiden hantera krisen med Ryssland med en bibehållen

sammanhållning i alliansen. I jobbet ingår även utmaningarna i alliansens södra flank med hänsyn till utvecklingen i Syrien, Irak, samt Medelhavsområdet i stort, liksom att säkerställa fortsatt internationellt stöd för transitionsprocessen i Afghanistan.

Lägg därtill behovet av att förbereda alliansen på de nya hotbilder som har dykt upp på den ”globala radar-skärmen”.

Till jobbet hör även att verka för en mera samstämmig ansats i fråga om försvar och säkerhet i Europa, liksom mellan Nato och EU.

CA: Du själv har flyttat in på den svenska ambassaden på 17 rue Barbet de Jouy på i Paris. Mot bakgrund av att militära interventioner i Afrika kan förväntas bli ett stort insatsområde – och med Frankrike

som en central aktör – verkar det vara en händelse som ser ut som en tanke.

VWD: Jag vet inte om Afrika kan förväntas bli nästa stora insatsområde för Nato. Ser vi på Europas närområde, såväl det östra liksom det södra grannskapet, tror jag Europas försvarspolitiska fokus också framöver i första hand kommer att ligga på utvecklingen i dessa för EU och Nato geografiskt närliggande regioner.

Claes Arvidsson är författare och mångårig ledarskribent i Svenska Dagbladet.

ca@claesarvidsson.se

Läs en längre intervju med Veronika Wand-Danielsson på Allmänna försvarsföreningens hemsida: www.aff.a.se

Gender, jämställdhet och operativ effekt

Statlig säkerhet har övergått i mänsklig säkerhet och därför spelar genderperspektivet en avgörande roll. Kvinnor behövs för att insatser ska kunna utföras.

Li Hammar

Försvarsmakten arbetar idag med jämställdhet ur ett brett perspektiv, dels internt för en jämnare balans mellan könen, dels med det som kallas genderperspektiv som främst berör lokalbefolkningen i de insatsområden FM verkar inom. Detta arbete startade 2006 med kan redan nu visa upp tydliga resultat avseende operativ effekt.

Genderarbetet är kopplat till insatser. Både nationella och internationella. Förenklat handlar det om att försäkra sig om att de insatser vi gör gynnar hela befolkningen.

Vi ser ofta att de internationella insatserna har mandat med huvuduppgifter som 'protection of civilians', 'responsibility to protect', samt skapande och upprätthållande av stabilitet i samhället.

Statlig säkerhet har övergått i mänsklig säkerhet. Här spelar genderperspektivet en enorm roll. Det är fundamentalt för våra trupper att kunna göra en analys av vilka olika effekter våra operationer får för män, kvinnor, pojkar och flickor. Vi måste konstant ställa frågan vem vi påverkar och se till att vi har det informationsunderlag som krävs för att fatta bra beslut.

Likaså är det väsentligt att det finns en förståelse för att män, kvinnor, pojkar och flickor kan ha olika säkerhetsbehov och kan behöva olika former av insatser. Även här måste vår personal fundera på vem de inhämtar information ifrån. När afghanska män tillfrågas om deras fruar

har för avsikt att rösta i det kommande valet har de fått nej till svar. I rummet bredvid sitter kvinnor och diskuterar röstningsstrategier. Här krävs särskilda insatser för att införliva de medborgliga rättigheter som kvinnorna har att få gå och rösta på ett säkert sätt. Något ISAF arbetade aktivt med under det senaste valet.

Ett annat exempel kan vara att det under en attack dödas en insurgent. I avlägsnandet av insurgenten efterlämnas ofta en familj utan försörjningsmöjligheter och här skapas ett utmärkt rekryteringstillfälle för talibangrupper, särskilt av unga tonårspojkar. Det har här visat sig effektivt för ISAF att bedriva aktiva informationskampanjer kombinerat med utvecklingsprojekt för att inte skapa ett säkerhetsvakuum.

Det är chefsansvar att integreringen av genderperspektiv genomsyrar operationscykeln, från planering till genomförande och utvärdering. Detta gäller för strategisk, operativ och taktisk nivå. Till sin hjälp har chefen en genderrådgivare som har till uppgift att ge råd i beslutsfattandet och stödja stabens arbete med genderanalyser som underlag i det operativa arbetet. Chefen Insatsledning har exempelvis en permanent genderrådgivare i sin stab. Till sin hjälp har genderrådgivaren utsedda Gender Focal Points vilka är tillika befattningar som arbetar 10-20 procent av sin arbetstid med att försäkra att genderperspektiv finns i åtanke i dokument och orderframtagning inom den egna enheten.

Både kvinnor och män behövs för att skapa säkerhet. Foto: Jimmy Croona, Combat Camera/Försvarsmakten.

Arbetet med genderperspektiv har också andra komponenter. Från Kosovo till Afghanistan till de allra senaste erfarenhetsberättelserna från Mali rapporteras samma sak. Våra förband når inte den kvinnliga delen av befolkningen om de inte har med sig kvinnor, såväl soldater som officerare.

Nyligen hemkomne kontingentschefen i Mali menade under en erfarenhetsföreläsning att kvinnorna är de viktigaste vi sänder ner. Det är de som når de 50 procent av befolkningen som vi behöver för att skapa en helhetsbild och för att leva upp till de FN-mandat som till största delen berör humanitär säkerheten. Mali har starka kvinnogrupper som kräver att få tala med kvinnor från de internationella styrkorna som dessutom bör ha med sig kvinnliga tolkar.

Detta ska dock inte ses som att det är kvinnors ansvar att arbeta med genderperspektiv. Inte heller är det så att män i uniform inte kan tala med kvinnor eller tvärtom. Vi har många exempel där kvinnliga officerare slutligen lyckats nå högt uppsatta lokala män efter flera veckor med försök från manliga officerare. Det handlar om en kapacitet som vi ska kunna erbjuda samt en legitimitetsfråga där Försvarsmakten bör sända fler kvinnor på insats eftersom detta är avgörande för att lösa uppgiften.

Vi kommer från ett samhälle där män och kvinnor jobbar ihop och att visa detta är inte minst relevant i de upp-

gifter där vi mentorerar lokala säkerhetsstyrkor och där vi har en viktig roll som förebilder.

I frågan om rekrytering har Försvarsmakten ett stort arbete framför sig då Försvarsmakten idag har en av Europas lägsta andelar kvinnor i uniform. Det är därför glädjande att se den relativt höga andel kvinnor som söker GMU och genomför denna. Förhoppningen är att även myndigheten utvecklats i den takt att kvinnor känner sig välkomna och väljer att fortsätta sina karriärer i Försvarsmakten, för utan kvinnor kommer Försvarsmakten ha stora svårigheter att utföra de uppgifter som ska lösas.

Li Hammar är Samverkansofficer vid Nordic Centre for Gender in Military Operations.

li.hammar@mil.se

FAKTA

Sverige har på kort tid blivit världsledande på genderfrågor i militära insatser. I februari 2012 invigdes det Nordiska Centret för Gender i Militära Operationer, beläget på Swedint, Livgardet. Ett NORDEFCO-samarbete som på blott ett år kvalificerade sig till att bli Natos utvalda Departmenthead, tillika huvudcenter, för alla Natos frågor rörande genderrelaterad utbildning, träning och implementering.

Officer och kvinna

Försvarsmakten är en jämställd organisation där alla oavsett kön borde ha samma möjlighet till karriär och utveckling. Mycket är redan uppnått men fortfarande finns det en bit kvar att gå.

Karin Malmsten

Den 6 juni 1983 ryckte jag in vid Norrlands Trängregemente i Sollefteå tillsammans med tio andra kvinnor. Det var första gången som vi kvinnor fick göra värnplikt i armén. Då var det väl främst inte resonemanget kring vilka effekter kvinnorna kunde få på Försvarsmaktens förmågeutveckling och operativa kapacitet som var aktuellt, utan snarare att det var ett naturligt steg att öppna upp en yrkesutbildning – officersutbildningen – för alla, även för kvinnor.

Under senare år har dock resonemanget kring kvinnornas roll i Försvarsmakten och i våra insatser aktualiserats, framför allt i samband med insatsen i Afghanistan. Där har kvinnor i uniform blivit en helt nödvändig operativ komponent i insatsen för att kunna nå hela befolkningen, grundat i FNs resolution 1325 om Kvinnor, Fred och Säkerhet.

Bidrar då kvinnor till operativ kapacitet i våra förband, nationellt och internationellt? Ja, genom att ha kvinnor med på alla nivåer och i alla insatser kan vi nå hela befolkningen och kvinnors närvaro tenderar att ha en positiv effekt på de inhemska kvinnorna i konflikten. Det har även visat sig vara förtroendeskapande för befolkningen

i insatsområdet att interagera med kvinnor ur förbanden. Även vid förhandlingsbordet i olika insatser har vi sett goda exempel på hur kvinnor kan nå framgång. Ska vi dessutom lyckas upprätthålla en ”comprehensive approach” i våra insatser är det helt nödvändigt att ha med kvinnor på alla nivåer i våra förband.

Vad är då för- och nackdelarna med officersyrket utifrån mina personliga erfarenheter? Jag anser att Försvarsmakten har gett mig mycket positivt i min personliga utveckling. Min övertygelse är att ingenting är omöjligt bara för att jag är kvinna. Jag förväntas lösa samma uppgifter som mina manliga kollegor, både under insats och hemma vid förbandet, och jag har inte fått några som helst fördelar bara för att jag är kvinna.

Detta har stärkt mig som individ, inte bara i min yrkesroll som officer, utan även i mitt privatliv. Mycket av det jag lärt mig i mitt yrke kommer ofta till nytta i vardagslivet och jag har Försvarsmakten att tacka för mycket.

De första åren i Försvarsmakten var jobbiga och satte alla oss kvinnliga officerare på prov i flera avseenden. Tyvärr var det många kvinnor som slutade då de inte orkade med det stundtals tuffa klimat som rådde i organisationen under senare delen av 1980-

” Finns det något i organisationen som gör att kvinnors karriärer inte främjas, eller är det de egna valen som spelar roll?

Kvinnor i förbanden påverkar positivt kontakten med civilbefolkningen. Foto: Alexander Karlsson.

talet och tidigt 1990-tal. Min uppfattning är dock att Försvarsmakten 2014 är en jämställd organisation där alla, oavsett kön, borde ha samma möjlighet till karriär och utveckling. Försvarsmakten har kommit långt i sitt arbete med detta om man jämför med många andra statliga myndigheter, men vi har fortfarande en bit att gå.

En nackdel med yrket kopplat mot familjelivet är att man stundtals och i perioder är ute mycket på övningar, resor och i förekommande fall på insats. Då många kvinnliga officerare är gifta eller sambo med andra officerare, så skapar detta problem när man har barn, oavsett ålder. Här har jag ofta funderat över hur Försvarsmakten skulle agera om båda föräldrarna bli beordrade på insats, eller skulle gå utbildning samtidigt? Vilken "back up" finns hemma på förbandet för detta?

Varför har vi exempelvis så få kvinnliga chefer på höga positioner? Finns det något i organisationen som gör att kvinnors karriärer inte främjas, eller är det de egna valen som spelar roll? Alltså att kvinnorna själva väljer att inte göra karriär. Denna fråga menar jag är mycket viktig att diskutera, för så länge vi inte har kvinnor på höga positioner i vår organisation så är frågan om vi är helt jämställda mycket befogad.

Jag får ofta frågan om jag skulle rekommendera min egen dotter att söka sig till Försvarsmakten och om jag aktivt verkar för att få in fler kvinnor i Försvarsmakten? Jag ser gärna fler kvinnor i Försvarsmakten och jag anser det vara viktigt att alla vi som redan arbetar i organisationen jobbar för att få in fler kvinnor.

Jag försöker att vara en bra ambassadör för Försvarsmakten och hoppas att jag kan inspirera yngre tjejer att välja yrket genom information bland vänner och bekanta som har döttrar som står inför ett yrkesmässigt vägval.

En annan, för mig naturlig sak, är att jag vid alla tjänsteresor alltid uppträder i uniform. Jag har ofta blivit kontaktad på Stockholms Central av människor som är nyfikna på yrket. Just detta är väl en av de billigaste och mest effektiva reklamkampanjerna man kan tänka sig.

För Sverige, som räknast till ett av de mest jämställda länderna i världen och med en kvinnlig representation i riksdagen på 46 procent, är det självklart att även vår myndighet ska vara jämställd. För en organisation och arbetsgivare anses det allmänt positivt att vara jämställd, och i rekryteringssyfte är detta viktigt att lyfta fram då det finns uppfattningar om att Försvarsmakten är en organisation med en kultur som kanske inte lockar till sig unga tjejer. Jag är för positiv särbehandling vid tillsättandet av tjänster och intag på utbildningar, men jag är inte för kvotering och olika krav, det gynnar ingen, inte organisationen och framför allt inte kvinnorna.

Karin Malmsten är major i Trängtrupperna och tjänstgör vid Logistiskolan.

Karin.malmsten@mil.se

Kvinnor och militär förmåga

Rekrytering på frivillig grund, till skillnad från värnplikt, har ökat förutsättningarna för en jämnare könsfördelning.

Helené Lackenbauer

Foto: Anton Thorstensson, Försvarsmakten.

Vilken effekt har kvinnliga soldater och officerare på Försvarsmaktens förmågeutveckling? Detta är en fråga som ställs i debatten om ökad rekrytering av kvinnor till Försvarsmakten. Män utgör 87 procent av all personal. Sällan eller aldrig diskuteras den effekt som en yrkeskår dominerad av män har på försvarets förmågeutveckling. Ändå är detta en central fråga, med tanke på de utmaningar som Försvarsmaktens personalförsörjning står inför.

En homogen manlig försvarsmakt utgör sannolikt ett dilemma för att kunna rekrytera och behålla personal med kapacitet att bidra till förmågeutvecklingen. Det är troligt att ett försvar som främst utgörs av män kommer att ha stora problem vid en internationell insats. Nato upptäckte i Afghanistan att vitala uppgifter inte kunde genomföras utan kvinnliga soldater. Särskilt viktiga var de för att upprätthålla det egna skyddet och lokalbefolkningens säkerhet.

Försvarsmakten går idag miste om många välutbildade kvinnor för att de upplever att män prioriteras och att de har små karriärmöjligheter. Detta bekräftas av den låga andelen kvinnliga officerare, endast 5 procent. Det finns bara en kvinnlig general och fyra överstar. I grannlandet Norge finns det dubbelt så många kvinnliga officerare

i spannet från överste/kommandör till generalmajor/konteramiral. Detta trots att dubbelt så många kvinnor går grundutbildningen i Sverige. Även om svenska försvaret sedan 2009 har en könsneutral rekrytering, återstår en hel del arbete för att underlätta för kvinnor i försvaret.

Frågan om antalet kvinnor i Försvarsmakten är inte bara en fråga om förmåga utan även om jämställdhet. Dessa aspekter är nära länkade, ytterst handlar det om personalförsörjning. Dagens och framtidens försvar ställer nya krav på utbildning och kompetens. Försvaret förändras med nya hot, ny teknologi och multifunktionella insatser. Utan välutbildad personal kan inte Sveriges försvarsförmåga upprätthållas. Kvinnor utgör en kompetenspotential. Inte minst med tanke på att de ofta har högre utbildning och bättre betyg än män. I Sverige har 35 procent av kvinnorna vid 35-års ålder en högskoleexamen, men endast 21 procent av männen.

Både riksdag och regering lägger stor vikt vid att öka antalet kvinnor i Försvarsmakten och skapa en jämställd organisation. Antalet kvinnor ska öka genom rekrytering och åtgärder för att behålla dem. Rekrytering på frivillig grund, till skillnad från värnplikt, har ökat förutsättningarna för en jämnare könsfördelning, vilket syns i antalet kvinnor som söker sig till den grundläggande

militära utbildningen (GMU). Under 2013 var 20 procent kvinnor. Det har också skett en liten ökning av andelen kvinnor bland gruppbefäl, soldater och sjömän. Under 2013 utgjorde de 11 procent.

En av de stora utmaningarna inom försvaret är att behålla de kvinnor som antagits till GMU och att skapa möjlighet för dem att utvecklas inom organisationen. Ett större antal kvinnor än män hoppar av GMU innan avslutad utbildning. Försvarmakten har under flera år jobbat för att förbättra möjligheterna för kvinnor inom försvaret. Sedan 2003 har positiv särbehandling använts, vilket innebär att kvinnor som uppfyller de krav som ställs ska antas till utbildningar. Detta gäller inte minst officersutbildningen. En annan målsättning har varit att uppmuntra kvinnor att söka chefstjänster. Samtidigt har försvaret inte kommit särskilt långt i sina ansträngningar.

Regeringen har varit kritisk till att Försvarmaktens jämställdhetsintegrering går så långsamt. Den har påpekat att återslagrapporteringen inte visat på några konkreta åtgärder eller mätbara resultat. Försvarmakten har fått i uppdrag att utveckla en plan för jämställdhetsintegrering och att genomföra den under 2014.

Försvarmaktens målsättning är att revidera och kvalitetssäkra styrdokument, utbildningar och uppföljningssystem. Resultaten kommer att ligga till grund för det framtida arbetet. Detta arbete inklud-

erar en lång rad aktiviteter. Några av dessa är att försäkra att det går att förena föräldraskap och arbete, att förhindra att föräldrar inte bromsas i löne- och karriärutveckling och att utrustning är anpassad till både män och kvinnor.

En identifierad målgrupp är högre chefer. Utan deras stöd och aktiva arbete kommer inte jämställdheten att öka. Ett antal av dem har därför fått en "gender coach" som ska ge stöd i det dagliga arbetet. Samtliga utbildningar inom kärnverksamheten ska integrera ett jämställdhetsperspektiv. Indikatorer ska utvecklas för att kunna mäta resultaten.

Men för att Försvarmakten ska lyckas med sin ansats med en ökad andel kvinnor är arbetsmiljön en avgörande fråga. Forskningen har visat att stereotypa manliga normer om soldatyrket fortfarande är förhärskande bland viss personal. Rikslottachefen Annette Rihagen beskriver dilemmat på Folk och Försvars hemsida. "Fortfarande talas det om att man i ett skarpt läge inte vill

ha en tjej bredvid sig. Muskelmassan blir den enda kompetensen som går att lita på. Det talas om "värdegrundstime-outer" och påtvingad politisk korrekthet."

Arbetet med attityder och värderingar måste pågå ständigt, annars riskerar ambitionen för ökad jämställdhet att bli en papperstiger.

Helené Lackenbauer är forskningsledare vid FOI.

helene.lackenbauer@foi.se

” Regeringen har varit kritisk till att Försvarmaktens jämställdhetsintegrering går så långsamt.

*Meteorolog Lena Nilsson.
Officer och kvinna.
Foto: Försvarmakten.*

Åtminstone vid sjöstridsskolan indikerar denna bild en positiv balans mellan manliga och kvinnliga kadetter. Foto: Jimmy Crona, Combat Camera/Försvarsmakten.

Hierarki och patriarkat

Fortfarande är det en stor händelse när en kvinna utnämns till överste, för att inte tala om general. Det beror inte på kvinnorna.

Cecilia Wijnbladh

Officersutbildningen är bra. Den är uppskattad även inom näringslivet. Officerskompetens är efterfrågad civilt, vilket visat sig vid organisationsminskningar inom Försvarsmakten. Officerare som "klivit av" och sökt sig till näringslivet har ofta haft det lätt att finna sig tillrätta. Gruppen har varit eftersökt givet förmågan att leda.

Den högsta teoretiska utbildningen för en officer är den som sker på Försvarshögskolan vid den två-åriga Högre Stabsutbildningen (HSU). Här fästs stor vikt vid ledarskap.

Försvarsmakten (FM) satsar stora summor på officerarnas utbildning. Antagningsförfarandet är grannlaga och innebär en hel del förberedande arbete för de officerare som börjar sina två års heltidsstudier. För många innebär det dags- eller veckopendling. Det handlar om att bo hemifrån, pendlarresor och att vara skild från familjen.

Veckosluten räcker inte till för att göra allt det man vill inom familjen. Detta kan vara påfrestande men man får inte glömma att det är ett frivilligt åtagande, det är en akademisk utbildning, den är gratis, den ger befordran och möjlighet till vidare studier eller forskning för den som är intresserad. Förhållandet är detsamma för kvinnliga och manliga officerare.

Det är få kvinnliga officerare i den högre utbildningen. Således utvecklas få av dessa mot högre chefsposter.

Vad är orsaken till ovannämnda förhållande? Frågan utgör inte en anklagelse, utan snarare är en uppmaning till Försvarsmakten att analysera detta faktum. Den logiska följdfrågan blir varför det är så få kvinnliga officerare som genomgår HSU? Se bara på andra högskolor och universitet. Är kvinnor underrepresenterade där? Nej. Ska man tro att kvinnor som är officerare inte vill

ägna tid och kraft åt högre akademisk utbildning? Så kan knappast vara fallet.

Kan orden hierarki och patriarkat vara en förklaring? Det är självklart att FM måste ha en hierarki. Inte bara tradition utan hela systemet bygger på det. Få ifrågasätter det. Många minns SAS-chefen Jan Carlzons stridsrop "Riv pyramiderna!" Många skrattade, andra tyckte det var ett yttrande i tiden, ett demokratiskt grepp. Men, det innebar inte frånvaron av en högsta chef, mellan- och underchefer o s v. Så fungerar också FM. Men måste en hierarki vara manlig?

Är det patriarkatet som lägger sin tyngd över systemet? Möjligen är det så. Hur många manliga chefer går det på en kvinnlig? Var är alla kompetenta, erfarna, dugande kvinnliga officerare? Fortfarande är det en stor händelse när en kvinna utnämns till överste, för att inte tala om general!

”Är det patriarkatet som lägger sin tyngd över systemet?”

Invändningarna haglar – t ex ”urvalet är så mycket mindre...”! Eller, ”av tradition är det ett manligt yrke att vara soldat/officer”. Det är en annan tid nu, det är ett yrke för bägge könen. Ingen klok människa kräver ”jämna par” på en arbetsplats. Inte heller är kvotering någon lycklig lösning. Kan det, vara en attitydfråga? Kanske.

Det finns trista exempel på nedvärderande behandling av kvinnor inom försvarsmakten. En manlig officer med något års längre tid på platsen behandlar den nyutträdde kvinnliga officeren som en person lämplig att ”hjälpa till” med enklare sysslor för vilken den nya kollegan är klart överkvalificerad (ett exempel från Högkvarteret). Dessvärre är det inte en engångsföreteelse.

Hur många kvinnor finns i försvarsmaktsledningen? Den manliga kulturen och homogeniteten är stark men borde det inte vara kompetens som räknas? Eklöven, stjärnor och streck anger ju näst intill övertydligt den hierarkiska placeringen för en officer oaktat det rör sig om en kvinna eller man. Detta är de yttre tecknen, det är inte alldeles säkert att de behöver motsvara kompetens.

Ska man skylla på ”systemet”? Nej, det är alldeles för enkelt.

För en förändring krävs vilja i stora mått av alla inblandade. Förutsättningar till en förbättring finns. Var för sig är praktiskt taget alla högre officerare alldeles utmärkta människor med kraft, kunskaper och känsla, vare sig de är kvinnor eller män. Varför inte i sitt ledarskap tillämpa det man som hög officer hunnit integrera i sitt varande och som man med rätta kan vara stolt över. Att med sin förvärvade självkänedom kunna se sina kollegor som människor av lika värde, oavsett kön, oavsett hur högt upp i hierarkin man hunnit.

Cecilia Wijnblad är chefsutvecklare.

cecilia.wijnblad@comhem.se

*Antalet högre kvinnliga chefer i Försvarsmakten är lätträknade.
Foto: Jimmy Crona, Combat
Camera/Försvarsmakten.*

USA har 15 procent kvinnliga officerare i sin Försvarsmakt. Vi har 5 procent. Foto: U.S. Navy.

Kvinnor i försvaret är en effektivitetsfråga

Utöver att bredda rekryteringsbasen kan kvinnor tillföra specifika kompetenser som försvaret behöver. Här finns dock en stor risk att fastna i den fälla som utpekar kvinnor enbart i vissa roller och enbart med vissa kompetenser.

Robert Egnell

Sverige är världsledande avseende genderperspektiv i militära insatser och har under det senaste årtiondet gått igenom en imponerande förändringsprocess med Nordic Center for Gender in Military Operations som det viktigaste flaggskeppet. Sverige är även ett av världens mest jämställda länder. Trots detta dominerar Försvarsmakten alltjämt av män.

Man skulle kunna skylla detta på yrkets eller krigets natur, men med endast 5 procent kvinnor inom officerskåren ligger Sverige i botten även i en internationell jämförelse. USA har ca 15 procent (drygt 200 000) kvinnor, Canada, Storbritannien, Frankrike och Australien har alla mellan 10-20 procent kvinnor. Norge är ett intressant exempel där man från 2015 har infört allmän värnplikt för både män och kvinnor.

Varför är Försvarsmakten så dålig på att rekrytera kvinnor? Vilka konsekvenser får detta? Vad gör andra länder för att rekrytera kvinnor?

Varför är bristen på kvinnor ett problem? I de flesta professionella militära organisationer är rekryteringen ett stort problem. Dels för att fylla alla positioner, dels för att rekrytera den kompetens och talang som är önskvärd. Att inte utnyttja den resurspool som kvinnorna utgör har vi helt enkelt inte råd med.

Utöver att bredda rekryteringsbasen kan kvinnor tillföra specifika kompetenser som organisationen behöver. Här finns dock en stor risk att fastna i den fälla som utpekar kvinnor i vissa roller och med vissa kompetenser.

Mest uppenbart ur ett operativt perspektiv är att kvinnor ökar möjligheten till kontakt med kvinnor i många samhällen, vilken i sin tur skapar en bredare och bättre underrättelseinhämtning av den lokala miljön och kulturen. Därmed skapas en bättre förståelse för och interaktion med lokalbefolkningen, vilket i sin tur kan skapa större legitimitet för förbandet. Några exempel är Gender Field Advisors och Female Engagement Teams som skapar kontakter där män inte har access.

Kvinnor kan också främja civil-militär samverkan i insatsområdet. Sociala och kulturella skillnader mellan militära män och humanitära kvinnor har ofta skapat stor friktion, och kvinnor kan överbrygga en del av de onödiga motsättningarna.

Andra specifika uppgifter där kvinnor – inte genderperspektiv – behövs, är hanteringen av kvinnliga kombattanter i samband med demobiliserings- och reintegreringsprocesser. De kan även intervjua offer för sexuellt våld, vara mentorer till kvinnliga poliser och militärer i SSR-processer. Kvinnliga officerare och soldater kan dessutom vara förebilder för kvinnor som kan inspireras att utmana traditionellt mansdominerade samhällsstrukturer.

Kvinnors möjligheter att göra karriär inom svenska försvaret förändrades 1980 när lagen om jämställdhet mellan män och kvinnor i arbetslivet trädde i kraft. Implementeringen tog emellertid tid och det dröjde till 1989 innan samtliga tjänster öppnades inom försvaret. Försvarsmakten har sedan dess haft svårt att locka kvinnor till den militära professionen. Anledningen är sannolikt inte att Försvarsmakten är exceptionellt ogästvänlig för kvinnor, utan förklaringen tycks primärt ligga i arvet från den allmänna värnplikten för män.

Internationellt rekryteringsarbete lägger stor kraft vid att få kvinnor att stanna i yrket. Dels gäller det att öppna upp samtliga befattningar för kvinnor så att de kan konkurrera med sina manliga kollegor på lika villkor. Det handlar främst om stridande befattningar där infanteri och specialförband oftast utgör de mest debatterade förbanden. Under de senaste två åren har en våg av ny policy på detta område sköljt genom USA, Storbritannien och Australien för att nämna några exempel. Implementeringen går dock långsamt och det organisatoriska motståndet är på sina håll mycket stort.

Det handlar det om att skapa en bättre arbetsmiljö för kvinnor inom det militära. En mindre andel kvinnor trivs i den maskulina militära miljön, men för bredare rekrytering krävs nog även justering av organisationskulturen. Många länder, inte minst USA, men också Storbritannien och Australien, brottas med stora problem avseende sexuella trakasserier och våld-

takter inom militären. Att förändra organisationskultur och värdegrund är dock en svår uppgift som kräver förändring av rekryterings-, utbildnings- och befordringsprocesser.

Sverige har sedan länge öppnat alla positioner för kvinnor, och även om sexuella trakasserier förekommer i alltför hög ut-

sträckning (drygt 24 procent av FM:s kvinnor har utsatts enligt en studie från 2009) så tycks det vara ett minskande problem. Inga våldtakter har rapporterats så långt det institutionella minnet sträcker sig.

Många av de åtgärder som genomförs internationellt är med andra ord redan hanterade i Sverige – förutom det faktum att Försvarsmakten mycket nyligen lämnat värnpliktsystemet bakom sig. Det tar naturligtvis tid innan yrkesförsvaret får ordentligt genomslag, innan rekryterare hittar rätt och en kritisk massa och förändrad kultur skapas.

FM måste ta detta på allvar och avsevärt öka ansträngningarna. I slutändan handlar det trots allt om organisationens operativa effektivitet.

Robert Egnell är visiting professor och director of teaching vid Center for Security Studies, Georgetown University.

Robert.Egnell@fhs.se

” Många av de åtgärder som genomförs internationellt är redan hanterade i Sverige.

Sverige i Mali under FN-flagg

*Truppbidraget kompletterar Sveriges övriga stöd till Mali, inte minst det humanitära, skriver **Dennis Gyllensporre**.*

Efter 20 år av fokus på Nato-ledda insatser kommer de svenska bidragen till internationell militär krishantering återigen att domineras av bidrag till FN-styrkor. I juni fattade riksdagen beslut om svenskt deltagande med väpnad styrka till FN:s stabiliseringsinsats i Mali (MINUSMA).

STORA UTMANINGAR

Mali, i nordvästra Afrika, är ett av världens fattigaste länder. 2012 inleddes ett väpnat uppror då Tuaregrebeller tog kontrollen över den norra delen av landet. Situationen försvårades ytterligare av en mili-

tärkupp och att olika väpnade extremist- och kriminella grupper involverade sig i konflikten.

Med stöd av franska styrkor lyckades framryckningen mot landets centrala delar hejdas. Fredssamtal pågår för att få till stånd en långsiktig och varaktig fred. Utöver behovet att etablera en statskontrollerad säkerhet finns många andra utmaningar bl a allvarliga kränkningar av mänskliga fri- och rättigheter, brist på mat och vatten samt omfattande flykting-strömmar. Sveriges tillhör de stora givarna av humanitära stöd till Malikrisen.

Foto: Försvarsmakten.

2013 omfattade stödet till Mali cirka 250 miljoner kronor.

STYRKAN UNDER ETABLERING

Inledningsvis etablerades en internationell krishanteringsstyrka under ledning av den västafrikanska organisationen ECOWAS. I juli 2013 övertog FN ansvaret och MINUSMA etablerades. Styrkan, som består av militär och polis, är fortfarande under uppbyggnad och innehåller för närvarande cirka 9 200 personer.

MINUSMA leds från Bamako, därutöver finns sektorshögkvarter i Timbuktu och Gao. Huvuduppgifterna omfattar bl a stabilisering av större tätbefolkade områden och bidrag till att staten återfår kontrollen i hela landet, främjande och skydd av mänskliga rättigheter och stöd för humanitärt bistånd. Styrkan har rätt att använda våld för genomförande av sitt uppdrag utgående från FN- stadgans kapitel VII. Detta innebär att sådan våldsanvändning måste stå i överensstämmelse med de mänskliga rättigheterna och i tillämpliga fall också med den humanitära rätten. Rätten till våldsanvändning preciseras i insatsregler.

SVERIGES BIDRAG

Det svenska bidraget omfattar ett underrättelsekompani (*Intelligence, Surveillance and Reconnaissance, ISR*) med en nationell stödenhet om totalt cirka 250 personer. Förbandet ska vara stationerat i Timbuktu och ingå i den västra sektorn, men även kunna användas i hela MINUSMA:s operationsområde. Förbandsbidragets huvuduppgift är att förse styrkans underrättelseenhet med kvalificerad information. Förbandets förmåga är unikt i FN-sammanhang och utgör ett viktigt steg i FN:s ambition att nyttja moderna underrättelseförband i fredsfrämjande insatser.

Förbandet organiseras ur 32. Underrättelsebataljonen vid K3 i Karlsborg, som har erfarenheter från bl a Afghanistan. Det disponerar kvalificerade förmågor för inhämtning av information genom spaning och med hjälp av avancerad teknisk utrustning, bland annat obemannade luftfarkoster och enheter för signalspaning samt förmåga till inhämtning och bearbetning av kriminaltekniska underrättelser. I förbandet ingår fallskärmsjägare som ska kunna utföra spaningsuppdrag. För att lösa dessa uppgifter krävs även logistik och kvalificerad sjukvård. En svensk vaktstyrka är redan på plats. Etablering av förbandet inleds i november.

Truppbidraget kompletterar Sveriges övriga stöd till Mali, inte minst det humanitära. Utöver den FN-ledda insatsen bidrar Försvarsmakten även med instruktörer till EU:s militära utbildningsinsats av Malis försvarsmakt (EUTM Mali). Mandatet för det svenska bidraget till MINUSMA sträcker sig till juni 2015. Inriktningen är att engagemanget ska vara långsiktigt. Försvarsmakten ser därför över förutsättningarna för fortsatta truppbidrag.

Dennis Gyllensporre är generalmajor och chef för Ledningsstabens inriktningsavdelning i Högkvarteret.

dennis.gyllensporre@mil.se

Campen i Mali. Soldater från Ing 2 bygger den del där svenska soldater ska bo från januari 2015. Foto: Försvarsmakten.

Missilförsvarsjagare tillförs de amerikanska sjöstridskrafterna i Europa. Foto: U.S. Navy.

Östersjöområdet i amerikansk säkerhetspolitik

USA är en global supermakt som måste hantera geopolitiska problem var de än uppstår, skriver Mike Winnerstig.

De senaste åren har det skrivits åtskilligt om hur USA "ombalanserar" från Europa mot Asien. Därigenom skulle USA i stort sett försvinna från Europa och särskilt från Sveriges närområde.

MYTER OM OMBALANSERINGEN

Många kommentatorer har sedan trott sig se bevis för att en ombalansering är i full gång: I Europa

kommer USA endast att ha en symbolisk militär närvaro och dess största politisk-militära engagemang (Nato) kommer därmed att vara helt urholkat. Därutöver genomgår USA en betydande politisk generationsväxling, och president Obama är den förste av en yngre generation amerikanska ledare vars bakgrund och instinkter inte alls får dem att uppskatta

vikten av Europa och transatlantisk sammanhållning; istället kommer Asien, Latinamerika och kanske Afrika att stå i centrum för utrikespolitiken.

Problemet är att dessa bedömningar är felaktiga. Det är korrekt att USA:s intresse för Asien beror på den stora geopolitiska förändring som inträtt genom Kinas ökade ekonomiska och militära makt. USA har

alltsedan andra världskriget varit en dominerande aktör även i Stilla-havsområdet, och skulle den kinesiska politiken utvecklas till en fullskalig utmaning mot USA:s ställning skulle en mängd för USA otrevliga saker kunna hända.

Men om geopolitiken ligger till grund för USA:s agerande i Asien bör den också göra det vad gäller Europa. USA är en global supermakt, och det gör att man måste hantera geopolitiska problem var de än uppstår. Därför kommer USA inte att "lämna Europa", oavsett Kinas roll, generationsfrågor bland amerikanska politiker eller USA:s framtida etniska sammansättning.

POLITIK OCH GEOPOLITIK

De geopolitiska teoretikerna, t ex vår egen Rudolf Kjellén (som myntade själva begreppet geopolitik), britten sir Halford Mackinder och den holländsk-amerikanske professorn Nicholas Spykman, gav tydliga svar på vilka områden i världen som de stora konflikterna handlar om. Gemensamt för dem var att se området mellan den stora kontinentala landmakten – i regel styrd från Moskva – och den dominerande sjömakten, dvs först Storbritannien och sedan USA, som det mest omtvistade området i världen. Geografiskt omfattar detta område delar av Öst- och Central-europa, inklusive Baltikum och Ukraina.

Vi kan tycka vad vi vill om de gamla geopolitikerna, men faktum är att en mycket stor del av dagens allvarligaste eller potentiella konflikter står antingen i det ovannämnda området eller i den sk euroasiatiska landmassans "kantland" – bl a Västeuropa, Mellanöstern och länder som Vietnam och Japan.

För USA gäller i ett geopolitiskt perspektiv att hantera motståndare och allierade i alla dessa områden. Hanteringen kan givetvis variera

över tid; bara för tjugo år sedan var t ex den kinesiska militärapparaten sådan att USA inte behövde ägna särskilt mycket tid åt den. Det har förändrats drastiskt på senare år.

Men på ett liknande sätt har det ryska agerandet och den ryska militärapparaten förändrats. Genom annekteringen av Krim och aggressionen mot Ukraina har den amerikanska attityden mot Ryssland ändrats i grunden. De många amerikanska militära övningarna i Östersjöområdet de senaste månaderna – t ex inom ramen för övningen "Atlantic Resolve" – är ett uttryck för detta.

Vad gäller resurser fattade USA ett antal beslut 2012 som i viss mån minskade den amerikanska militära närvaron i Europa. Bl a utvecklades två tunga infanteribrigader, och därmed försvann de sista amerikanska stridsvagnarna från europeisk mark. Men USA behöll ett utomordentligt slagkraftigt flygvapen som omfattar bl a cirka 150 moderna stridsflygplan varav ett par divisioner specialiserade på luftvärnsbekämpning, man tillförde fyra nya missilförsvarsjagare till en flottbas i Spanien och ökade antalet specialförband. För den amerikanska armén i Europa medförde beslutet att man började deployera tyngre enheter från kontinentala USA till Europa på rotationsbasis. Syftet med detta var att öva upp arméns förmåga att insättas över långa avstånd och att ge "återförsäkran" till de europeiska Nato-länderna. Dessa hade uttryckt oro för att USA:s närvaro verkade minska för mycket – trots att minskningen endast låg på 8-10 procent och fortfarande omfattade runt 74 000 uniformerade amerikaner.

NEDSKÄRNINGARNA OMPRÖVAS

Under 2014 har USA reverserat några av de beslut som togs 2012. Bl a har 29 tunga stridsvagnar åter

grupperats i Tyskland, om än i huvudsak för träningssyften, och även i den amerikanska marinkårens förhandslagringsbergtrum i Norge finns nu tunga stridsvagnar. Övningsverksamheten – främst på bilateral nivå – mellan USA och de baltiska länderna samt Polen har ökat dramatiskt. Detta är övningar som även Sverige delvis deltagit i. Diskussioner förs om permanent basering av högkvarter och militär personal i östra Europa, och en mindre kontingent amerikansk trupp från flygvapnet har redan stationerats i Polen. Kort sagt händer det mycket just nu, och att orsaken till detta är en omprövning av förhållandet till Ryssland är självklart. Men det finns också andra anledningar.

Strategiskt sett är det ingen större skillnad på Estland, Singapore och Taiwan: alla tre länderna är mycket små och geopolitiskt insignifikanta. Men det faktum att de på olika sätt är allierade med USA innebär att när ett av dem hotas, oavsett vilket, måste USA ingripa för att göra sin egen allianspolitik trovärdig. Om USA skulle börja agera som om Estland inte spelade någon roll, skulle andra och mycket viktigare allierade (som Australien, Saudiarabien och Japan) börja tvivla på USA:s alliansvilja. Det skulle kunna innebära ett minskat amerikanskt inflytande, regionala rustningsspiraler och regionala konflikter som inte skulle ligga i någons intresse – allra minst USA:s. USA:s nyvaknade engagemang för att skydda t ex Estland mot rysk aggression är således inte enbart altruistiskt utan ligger i hög grad i det amerikanska intresset. Vilket, kan man hävda, är tur för Estland.

Mike Winnerstig är forskningsledare vid FOI. Artikeln uttrycker endast hans egna uppfattningar.

mike.winnerstig@foi.se

Medlemskap i Nato står inte på agendan

*Det är bättre att rusta upp än att slösa krut på en fråga som inte är aktuell, skriver **Mats Bergquist**.*

Frågan om ett svenskt medlemskap i Nato berör i högsta grad "grand strategy", vår grundläggande säkerhetspolitiska inriktning. Denna ändrar man inte utan vidare. Både omvärlden och den egna befolkningen väntar sig här ett mått av förutsägbarhet.

SÄLLSYNTA FÖRÄNDRINGAR

Ändringar i en stats "grand strategy" sker därför mycket sällan, i synnerhet i små stater. Vi har egentligen sedan Gustav Vasa bara upplevt tre stora paradigmskiften, 1630, 1814 och 1995. Det var Gustaf II Adolf som fattade det djärva beslutet att intervensera i trettioåriga kriget för att stoppa de katolska makternas

marsch mot norr. Interventionen blev först framgångsrik men ledde till ett nära tvåhundraårigt, alltmera kostsamt, engagemang i den europeiska politiken, som slutade med att Finland 1809 gick förlorat.

Den nyvalde kronprinsen Karl Johan beslöt efter freden i Kiel 1814 att den nya svensk-norska unionen borde lämna den kontinentala scenen. Det skulle bäst gynna oss – och hans eget troninnehav – med en distansering från Europa. Det skulle dröja till det kalla krigets slut innan Sverige på allvar gjorde comeback på den europeiska politiska banan och 1995 kom med i EU.

Gustaf II Adolf och kronprinsen Karl Johan behövde inte bekymra sig om vad dåtida svensk opinion kan ha tyckt om deras nya "grand strategy". Det behövdes däremot när landet gick med i EU; en folkomröstning godkände hösten 1994 regeringen Bildts förhandlingsupp-
görelse med 53 procent mot 47.

NATO-MEDLEMSKAP EN TRÖSKEL?

När ett medlemskap i Nato diskuteras menar somliga att vi redan under det kalla kriget, genom vårt medlemskap i Natos Partnership for Peace, genom att hålla trupper under Nato-befäl i Afghanistan mm redan kommit så långt i samarbete med enskilda Nato-länder och alli-

ansen att ett formellt medlemskap inte skulle innebära någon större skillnad mot dagsläget. Detta i synnerhet sedan vi utöver EU-samverkan 2009 utfärdat en ensidig solidaritetsklausul för närområdet. Men delar omvärlden eller svensken i gemen denna uppfattning? Det är trots allt skillnad på ett praktiskt samarbete med militäralliansen och ett medlemskap i en kollektiv försvarspakt med accept av Nato-fördragets artikel 5 om ömsesidigt bistånd.

Ett svenskt medlemskap i Nato är, som regeringen Reinfeldt betonat, inte tänkbart utan ett finländskt. Den finländske presidenten har sagt att ämnet inte blir aktuellt under hans ämbetsperiod (i varje fall till 2018), varför frågan inte kan komma upp ännu på många år. Men skulle båda i en framtid komma med, skulle gränslinjen mellan Nato och Ryssland dras längs Finlands hundra mil långa östgräns. Risken för krig i vårt närområde är för överskådlig framtid försumbar. Men risken för politiska konflikter och i värsta fall militära incidenter i Östersjöregionen är inte lika försumbar. Hur undviker vi bäst risken för sådana, förutom genom en betydligt bättre incidentberedskap än den nuvarande?

RISKFYLDA FOLKOMRÖSTNINGAR

För den händelse de två största partierna i Sverige om ett antal år, och i samråd med Finland, skulle komma fram till att vi bör söka medlemskap i Nato – annars lär det inte bli aktuellt – får man utgå från att en rådgivande folkomröstning måste äga rum; det finns knappast någon möjlighet för de stora partierna att motstå krav på en sådan. Detsamma torde gälla i Finland, trots att frågan om medlemskap i valutaunionen togs av riksdagen (man folkomröstade dock om EU-medlemskapet 1994).

Hur ska en sådan omröstning arrangeras och kan den överhuvud-

taget vinnas? En omröstning bör gälla om vi ska söka om medlemskap eller inte, snarare än ett förhandlingsresultat som 1994. En samtidig folkomröstning i de båda länderna vore mycket riskfylld om resultatet blir att ett land säger ja och ett nej. Då skulle man rasera värdet av att ha två alliansfria stater mellan Nato och Ryssland. Och, om det var Finland som röstade nej, närmast försämrat vårt östra grannlands strategiska läge. Omvärlden, inte minst Moskva, skulle också om Finland röstade ja, dra slutsatser av ett nej i Sverige, liksom självfallet om båda omröstningarna slutade med nej.

Alternativt, och mera troligt, kan man tänka sig en ordning liknande den 1994, då Österrike, Finland, Sverige och Norge informellt överenskom att det land som hade det största opinionsstödet för medlemskap i EU skulle ordna folkomröstning först så att de EU-positiva i nästa land kunde dra nytta av det ja som man i Österrikes fall var ganska säker på. Det fungerade ända fram till Norge vilket som

sista land i raden sade nej. Norge står fortfarande utanför EU.

Men också detta scenario innebär risker. Statsminister Göran Persson trodde rimligen vid årsskiftet 2002/2003 att det kunde finnas en majoritet för medlemskap i valutaunionen. Men i september 2003 hade denna försvunnit. Folkomröstningar är riskabla och kan inte arrangeras med kort varsel. Opinionerna kan, mellan beslutet att hålla en sådan och dagen D, skifta.

Med vår hyggliga ekonomi kunde vi leva med ett nej till EMU. Men utan en rejäl förstärkning av försvaret blir det svårare att leva med ett nej till Nato. Bättre då att inte slösa krut på en fråga som för närvarande saknar aktualitet för att istället rusta upp, främst vår incidentberedskap, såväl i luften, till sjöss liksom till lands.

Mats Bergquist är tidigare ambassadör i Helsingfors och London.

mats.bergquist@lnu.se

Nato – för och emot

I Kungliga Krigsvetenskapsakademiens antologi ges en unik inblick i hur Sverige samarbetar med Nato. Här diskuteras också vad ett medlemskap kan innebära.

Pris: 200 kr

Beställ den på:
kkrva.se

Cyberkrig är krig på riktigt

*Cyberkriget har inga gränser, varken territoriella, politiska eller operativa, skriver **Bruce Acker**.*

Det är krig jag skriver om, inte terrorism eller kriminalitet, utan krig. Således att påtvinga en nation en annan aktörs vilja genom användningen av våldsamma, destruktiva maktmedel. Det handlar inte bara om traditionella, territoriella gränser. Gränserna mellan krig och kriminalitet, cyberkrig och telekrig, sanktioner och angrepp, offensivt och defensivt, är ytterst suddiga. Cyberkriget har inga gränser, varken territoriella, politiska eller operativa.

SVERIGE I CYBERGEOGRAFIN

Destruktiva cyberaktörer söker aktivt arenor som de kan operera i eller genom. Det handlar om samma arenor som nyttjas av samhällets offentliga och privata aktörer. Nationer som utgör det avsedda målet för aggressiva cyberaktörer har all rätt att förvänta sig att en suverän stat förhindrar ett fientligt användande av sin infrastruktur på samma sätt som att nationer måste förhindra en fientlig aktörs utnyttjande av nationens havs- och markområden samt luftrum. Det räcker inte att bara försvara sig mot inre hot riktade mot landet eller att hävda att ett sådant uppträdande inte är olagligt enligt den suveräna statens lagar.

Länder som Sverige passar bra in i cybergeografin, med bra och modern infrastruktur inom telekommunikationsområdet, en lagstiftning som prioriterar individuell frihet och integritet, liksom den hanterar kommunikation från en av de mer bekymmersamma aktörerna, nämligen Ryssland. Till skillnad från relativt bra kontroll av den trafik som sker i sjö-, land- och luftrummet, finns det nästan ingen kontroll av de informationsflöden som passerar fysiska gränser.

SVÅRGRIKBAR ARENA

Internationella handels-, finans- och transportavtal medverkar till att göra traditionella nationsgränser mer porösa, samtidigt som cyberdomänen är helt öppen för ett oräkneligt antal aktörer. Utvecklingen inom den internetbaserade handeln liksom av informationsutbytet bara accelererar. Det är bra för att bidra till öppenhet i stater som Kina och Ryssland, liksom för cyberaktörer, oaktat de senares mål med sin verksamhet. Även om det skulle finnas förmåga att kunna styra internettrafiken över och inom nationsgränserna så skulle detta sett utifrån våra värderingar vara såväl opraktiskt som odemokrat-

iskt samt strida emot de fördelar som ett öppet kommunikations-samhälle försöker utnyttja. Faran med detta synsätt är givetvis att svenska nätverk kan utnyttjas för fientliga avsikter.

Speciellt demokratier separerar tydligt krig från annan våldsutövning som kriminalitet och terrorism, liksom ekonomisk krigföring. Det finns olika myndigheter, med olika verktyg, och olika metoder att förebygga, hantera, och straffa olika aktörer som utmanar statens auktoritet. Militärteoretikern Carl von Clausewitz teori om det totala kriget har, i samband med konflikter mellan demokratier, inte sett sin fulla potential. Samtidigt finns det dock gott om exempel där det som inledningsvis inte varit en väpnad konflikt utvecklats till en sådan.

KONSEKVENSERNA FÖRSKRÄCKER
Ett cyberangrepp behöver tämligen självförklarande inte mötas med cybermotmedel. Bland annat bedömd avsikt hos angriparen och skadeverkningarnas omfattning avgör vilka nivåer motåtgärderna kommer att få.

Scenarierna är många där cyberangrepp mot samhällets kritiska

(men ändå inte militära) infrastruktur betraktas som strategiskt hotande. Långt ifrån osårbara, men ändå mycket mer resistenta och därmed lättare att försvara är autonoma militära system. Försvarsmakterna ansvarar nästan totalt för denna uppgift och kan därmed väga prestanda mot sårbarhet för olika system utan att behöva väga in en mera helhetsbaserad sårbarhetsanalys som också inbegriper det övriga samhället.

Omfattande cyberkrigföring skulle ironisk nog kunna äga rum ifrån datorer placerade i Sverige.

Men sårbarheten för finansiell infrastruktur liksom för energi- och transportsektorerna är mycket mer komplexa och svåra att skydda med militära medel och utgör därför attraktiva mål för antagonistiska aktörer. Ett mera omfattande angrepp på amerikansk och/eller asiatisk infrastruktur skulle påverka ett land som Sverige på ett sätt som det inte tas hänsyn till i den nuvarande regionalcentrerade, solidaritetsbaserade säkerhetspolitiken. Den här typen av omfattande cyberkrigföring skulle ironiskt nog kunna äga rum ifrån datorer placerade i Sverige. Det är inte rimligt att tro att det som faktiskt handlar om ett existentiellt hot mot vilket land som helst, från vilken land eller aktör som helst, ska kunna hanteras av nationella myndigheter isolerat. Ett omfattande internationellt samarbete är den enda framkomliga vägen.

ALLIANSFRIHET DUGER INTE

Det borde inte råda någon tvekan om att samarbete med nationer och

organisationer är den enda framkomliga vägen för att skapa ett effektivt cyberförsvar. Generellt är Sverige positivt inställt till internationellt samarbete rörande gränsöverskridande kriminalitet, krishantering, liksom fredsbevarande insatser, trots att militär allianslöshet (obs, inte militär alliansfrihet, som har varit rubriken alltför länge) har varit centralt i Svensk försvarspolitik. Utiifrån bland annat ett cyberkrigföringsperspektiv karakteriserat av tydlig avsaknad av gränser försvåras optionen att behålla denna ställning. Oförmåga att entydigt och snabbt identifiera angriparen kombinerat med en global integration av finans-, energi- och transportsektorerna liksom av kommunikationsnätverk kan lätt leda till katastrofala och gränslösa konsekvenser som inga enskilda stater eller myndighet har en chans att förebygga. Dessutom är det en belagd truism att en stat som inte kan eller vill förbereda ett aggressivt användande av de resurser som

de förfogar över inbjuder en främmande makt att göra det. Cyberområdet utgör inget undantag.

I dag och under överskådlig tid är cyberrelaterade angreppsmetoder och underrättelser som möjliggör identifierandet av den hotande aktören bland de bäst bevarade hemligheterna. Samverkan och samarbete mellan nationer och organisationer kräver mycket av förtroende för att överskrida hittills "heliga" och (åtminstone offentligt) okränkbara gränser mellan vad som uppfattas vara polisiärt agerande, fredsbevarande och fredsframtvingande insatser, och krigföring. Något utrymme för nationer att "sitta på läktaren" kan svårigen förutses i framtiden.

Bruce Acker är överste och USA:s tidigare försvarsattaché i Stockholm, numera konsult.

Bruce.acker@rote.se

Cyberkrigets mål – ett samhälle som slutar fungera. Foto: Roland Magnusson.

Globaliseringen och svensk försvarsindustri

*Industripolitik och vaktslående om arbetstillfällen utgör dolda hinder för en mer kostnadseffektiv materielhantering. Ett exempel är att operativt värdefull materiel utmönstras för tidigt, skriver **Helge Löfstedt**.*

*Sverige kan fortfarande utveckla och producera kvalificerade ubåtssystem.
Foto: Försvarsmakten.*

Den Europeiska försvarsindustrin är under debatt. En harmonisering av materielanskaffning samt en rationell arbetsfördelning med rollspecialisering efterfrågas. Det finns då anledning att reflektera över den traditionella svenska materielförsörjningsmodellen, som bygger på nära samarbete mellan kvalificerad kund och en kvalificerad industri. Sverige har idag har en mycket mindre försvarsorganisation än tidigare. Har den då kapacitet att ge det tidigare självklara stödet till industrin?

GLOBALISERINGEN

I Europa överväger hur man ska förhålla sig till globaliseringen som utmärker både samhällslivet och all näringsverksamhet. En stark driv-

kraft är att utveckling och produktion i global skala är ekonomisk fördelaktig. Men frågan om försvaret ska dra fördel av denna trend blir än viktigare i ett svenskt perspektiv än i ett europeiskt. Sverige har en bred försvarsindustri med kapacitet för utveckling och produktion av stridsfordon, artilleri, ytstridsfartyg, ubåtar och stridsflygplan samt underrättelse- och informationssystem. Inga länder med ekonomi och befolkning i Sveriges storleksordning har en så bred försvarsindustri. Och vilka försvarsindustrier arbetar med så korta serier som de svenska?

För att styra upp materielanskaffningen formulerades för några år sedan en materielförsörjningsstrategi. Anskaffning ska i första hand ske av befintlig, färdigutvecklad materiel och internationellt samarbete eftersträvas. Innebörden av denna strategi är rimligen att den svenska materielanskaffningen i större utsträckning ska tillgodogöra sig de ekonomiska fördelarna av globaliseringen så att utgifterna för materiel kan minskas trots prisutvecklingen.

Materielförsörjningsstrategin har dock rönt motstånd. Man har svårt att bedöma globaliseringens ekonomiska fördelar samt anser att viss inhemsk försvarsindustri har säkerhetspolitiskt egenvärde och – inte att förglömma – att arbetstillfällen i Sverige är viktiga. Det är dock svårt att särskilja de två senare motiven. Den debatt som förs är rapsodisk och föga klargörande, vilket i hög grad beror på att industripolitik och inhemska arbetstillfällen inte utgör acceptabla argument i det internationella umgänget.

Från den militära organisationen kan samtidigt den som är lyhörd uppfatta suckar! Nu när det svenska försvarsanslaget är så lågt, ska då

exportstöd även i framtiden finansieras över försvarsanslaget? Dessa invändningar blir ännu mera relevanta i dagsläget när de tilltagande militära aktiviteterna i Östersjöområdet ställer ökade anspråk på svenska militära resurser för territoriell övervakning.

Nu när försvarsanslaget är så lågt, ska då exportstöd även i framtiden finansieras över försvarsanslaget?

Vidare ökar medvetandet om att det finns operativa luckor inom försvaret. Luftvärn med operativt verksam räckvidd, både markgående och sjögående, är då framträdande exempel. Antalet system, inom alla tre arenorna, mark, sjö och luft, är litet och de fåtaliga svenska stridskrafterna blir lätt utmanövrerade.

Luckorna och det ringa antalet beror ofta på att användbara system tagits ur tjänst för att bereda plats för nyanskaffningar. Samtidigt har ersättningsinvesteringar trängt undan förnyelseinvesteringar – allt inom ett begränsat ekonomiskt utrymme.

Ersättningsinvesteringarna motiveras ofta med argumentet att avförd materiel är omodern. Samtidigt kan man konstatera att de befintliga vapensystemen många gånger är ”unga” jämfört med de som finns i grannländerna. I omvärlden bedöms också ofta sådan materiel vara operativt värdefull som i modernitet och prestanda inte överträffas materiel som utmönstrats i Sverige.

EFFEKTIV ELLER INTE?

Här känns det angeläget att direkt fokusera på resurseffektivitet i

Haubits 77 hade fortfarande varit effektiv. Foto: Andreas Karlsson, Försvarsmakten.

materielhanteringen. En förklaring till det som ovan beskrivits synes vara att flera av de svenska materielanskaffningarna under de senaste decennierna i hög grad påverkats av vilja att bevara befintlig kapacitet vid inhemska försvarsindustrier.

Det nära samarbete mellan kund och industri som ibland beröms kan således ha nackdelar. När motsvarande frågor diskuteras inom andra samhällssektorer fäster man där stor vikt vid uppköparkompetensens, självständighet och integritet. Ägnas detta tillräckligt stor uppmärksamhet inom försvarssektorn?

Frågan blir då hur stora de merkostnader som kan uppstå genom tveksamt agerande. Viktigt är att konstatera att de kostnader som det rör sig om måste tas fram genom analys – de finns inte på något lätt

identifierat konto! I en jämförelse finner jag att det över något decennium kan bli mycket stora belopp. Bredare jämförelser visar också att i flera fall har det svenska försvaret haft ett tätare byte av generationer av stora vapensystem än många andra länder. Detta är väsentligt eftersom prisutvecklingen på försvarsmaterielen i hög grad är kopplat till införande av nya generationer. Vidare får man som utomstående observatör intrycket att seriestorleken påverkas av önskan att bevara aktuell produktionskapacitet.

Uttalandet att den traditionella svenska modellen för materieförsörjning, som bygger på nära samarbete mellan kvalificerad kund och en kvalificerad industri, skulle vara mycket kostnadseffektiv kan enligt min mening bara vara giltig i ett mycket snävt perspektiv. I ett

bredare perspektiv blir slutsatsen lätt den motsatta.

FRAMTIDEN

För framtiden gäller att stora materielutgifter är bundna i åtaganden som nu gjorts. För att täcka de brister som finns i Försvarsmaktens materiel behövs anslagshöjningar i närtid. Den politiska ledningen bör betala för de satsningar som i grunden har en industripolitisk bakgrund. Samtidigt bör Försvarsmakten ompröva utbytestakt av materiel mot en starkare inriktning mot ekonomisk upphandling på den globala försvarsindustrimarknaden och då mot materiel som ger störst nytillskott i operativ förmåga.

Helge Löfstedt har tidigare varit överingenjör vid FOI.

helge.lofstedt@hotmail.com

VI KOMPROMISSAR INTE!

Nammo har som mål att så långt som möjligt eliminera miljö- och arbetsmiljörisker. Vi strävar efter en giftfri arbetsmiljö, både för våra medarbetare och för våra soldater. Därför är vår ammunition 100% blyfri och förstör inte grundvattnet eller utsätter soldaterna för skadliga blygaser.

Nammo

SECURING THE FUTURE

Proryska demonstranter som uppvisar plakat med antifascistiska slagord. Foto: Amerikanska Försvarsmakten.

Kriget utan namn

*Det drar en isande kall vind över Europa. Men oviljan eller oförmågan att förstå den ryska världsbilden som den framställs av den ryska politiska ledningen dröjer kvar, skriver **Gudrun Persson**.*

Stridsvagnarna svänger i formationer och rör sig exakt till tonerna av Zorbas dans. De stannar svajande till sist på en liten uppbyggd höjd med eldrören korslagda mot varandra med himlen som bak-

grund. Det är augusti i Moskva och en stor försvarsutställning. Stridsvagnsbaletten är ett populärt inslag bland de många tusen åskådarna. Balettmästaren på Bolsjoj står för koreografin.

I dessa augustidagar avgjordes också VM i stridsvagnsbiathlon ("det första i historien"). Ryssland vann och Armenien och Kina tog silver respektive brons. Försvarsminister Sergej Sjojgu uttalade vid

prisceremonin sin uppskattning över de deltagande ländernas ”vilja att utveckla och förstärka det militära samarbetet.”

VÅGA SE DET VI SER

Samtidigt pågår hårda strider i östra Ukraina där Ryssland fortsätter att föra in militär materiel och soldater för att understödja ”separatisterna”. Ukraina värjer sitt territorium. Ryssland förnekar inblandning och försöker dölja sina egna förluster genom att i hemlighet i Ryssland begrava sina fallna soldater. Soldatmödrarna i S:t Petersburg rapporterar om sårade ryska soldater på ett sjukhus där och förs då omedelbart upp på justitieministeriets lista över ”utländska agenter”.

Det drar en isande kall vind över Europa. Reaktionen i Väst var yrvakna men förbyttes sedan i ekonomiska sanktioner. Men oviljan eller oförmågan att förstå den ryska världsbilden som den framställs av den ryska politiska ledningen dröjer kvar. Uttalanden som att ”Putin lever i sin egen värld” eller att ”Vi måste kalkylera med risken att tio procent Putin är galen” talar sitt tydliga språk. Denna motvilja att se vad som pågår och kalla saker vid dess rätta namn försvårar möjligheterna att formulera ett svar. Den ryska ledningen har länge varit tydlig med sitt budskap: nollsummetänkandet, den strategiska avskildheten, antipatin mot Väst, det nationalistiska budskapet på hemmaplan, satsningen på de väpnade styrkorna, det egna styrets överlevnad – allt har visat på en världsbild från förra århundradet. Att Ryssland – när det är möjligt – genomför sin uttalade politik har också varit känt länge. När Viktor Janukovyč försvann i februari-natten gick dock allt fortare än någon kunnat ana.

POLITIKENS PRIMAT

Med annekteringen av Krim och sedan med striderna i östra Ukraina stod det klart att dagens krig inleds utan krigsförklaring och stöds av ett väl genomarbetat propaganda-budskap. Specialtrupper och tunga vapen har också sin plats. Detta är den ryska militärens spegelbild av de krig man menar att Väst och särskilt USA har fört i femton års tid. Men den ryska erövringen av Krim har inte med logik att göra, inte med ekonomiska överväganden eller långsiktiga militärstrategiska planer. Det är politikens primat som gäller, vilket framgår särskilt tydligt i Vladimir Putins tal i Kreml den 18 mars när Krim införlivats i Ryska federationen.

Hela den europeiska säkerhetsordningen har utmanats i år då

hundraårsminnet av första världskrigets utbrott högtidlighålls. Det finns ingen väg tillbaka till *status quo ante*. Vad som kommer istället är ännu inte klart. Ryssland spelar på tid. Men finns den? De ekonomiska kostnaderna och de politiska med döda och sårade soldater stiger successivt i Ryssland.

EN BLICK BAKÅT

Paralleller har gjorts med Sovjetunionens inmarsch i Afghanistan 1979. Förnekandet, upptrappningen, likkistorna från kriget. Historiska analogier är alltid förrädiska men en sak förtjänar att uppmärksammas. Då rådde länge också oklarhet om läget.

Men som Rodric Braithwaite visat i sin *Afgantsy – The Russians in Afghanistan 1979-1989* bestämde sig Sovjetunionen i sista stund att gå in – och då för att man inte ansåg sig ha något att förlora eftersom Öst-Västrelationerna redan var så dåliga. Idag hörs liknande argument från den ryska ledningen.

Vi saknar ord för – och därmed svar på – Rysslands aggression. Den ryska ledningen spelar på att beslutsamhet och fräckhet räcker ett bra tag mot Väst – ett Väst som man ser som svagt, splittrat och i förfall. Väst tror att Putins linje är ohållbar i längden med tanke på sanktionernas effekter. Missförstånden och misstron riskerar att fördjupas ytterligare.

Kylan sprider sig inför hösten. Hitills har kriget i östra Ukraina skördat flera tusentals dödsoffer – både civila och militära. Och i Moskva dansar stridsvagnarna balett. På allvar.

Augusti 2014.

Gudrun Persson är fil dr.

gudrun.persson@foi.se

Civil-militär samordning krävs för maximal motståndsförmåga. Foto: Marcus Åhlén, Combat Camera/Försvarsmakten.

Sverige behöver ett modernt civilt försvar

*Samordningen och inriktningen av beredskapsverksamheten måste bli tydligare än vad den är i dag, skriver **Bo Richard Lundgren**.*

Vår strategi för att bygga upp ett nytt modernt civilt försvar behöver grunda sig på två analyser: Den första handlar om vad en motståndare vill åstadkomma och vilka samhällsfunktioner han kan tänkas rikta in sig på. Den andra omfattar vilka sårbarheter eller "akilleshälar" i det svenska samhället som en motståndare kan och vill utnyttja. Analysen bör också omfatta vilka olika uttalade och outtalade mål som de olika åtgärderna syftar till

och hur mål och medel kombineras med propaganda och vilseledning.

MOT VAD SLÅR MOTSTÅNDAREN?

Det är inte möjligt att ha en helt säker uppfattning om hur ett krigsscenario kan komma att se ut. Viss vägledning kan vi skaffa oss genom att studera moderna konflikter och krig. I samtliga angrepps- eller påverkansmönster handlar det om en aktör som börjar en konflikt med att på olika sätt destabilisera ett

annat land. Hit hör åtgärder riktade mot både hård- och mjukvara.

På hårdvarusidan finns infrastruktur och olika typer av informationsflöden. Att slå mot energi, kommunikationer, livsmedelsförsörjning och pengaströmmar syftar till att åstadkomma stopp i samhällsmaskineriet, försämra människors livsvillkor och minska möjligheterna att stödja Försvarsmakten. På mjukvarusidan handlar det om att försöka lösa upp befolkningens sam-

manhållning, minska förtroendet för politiker och myndigheter samt att underminera förvarsviljan. Medlet är att försöka manipulera den svenska opinionen och på så sätt minska de styrandes legitimitet. Man vill påverka befolkningens mentala beredskap och viljan att försvara gemensamma grundläggande värden.

En analys kan förslagsvis börja med ett studium av hur Ryssland agerat i moderna konflikter (Estland 2007, Georgien 2008 och Ukraina 2014). Analysen bör inriktas på att identifiera vilka metoder man använt och vilka resurser man byggt upp för denna typ av "civil" krigföring.

SVAGHETERNA I SAMHÄLLET

Vi vet inte exakt var de allvarligaste svagheter i det svenska samhället finns. Men vi kan göra kvalificerade bedömningar. Här finns det också hård- och mjukvara såsom sårbarheter i infrastrukturen men också svagheter i mental beredskap och sammanhållning. För att vara mera säkra behöver vi arbeta mera med risk- och sårbarhetsbedömningarna på olika nivåer i samhället. För närvarande omfattar risk- och sårbarhetsanalyserna så gott som enbart fredstida kriser. De bedömningar som görs måste därför i ökad utsträckning också handla om angreppsfall och krigsscenarioer.

Analysen behöver också göras i samband med övningar och ske i samarbete med Försvarsmakten för att skapa så mycket realism som möjligt. Analyserna ska också syfta till att bedöma var civila och militära resurser behövs. Vem behöver stöd från vem? MSB och länsstyrelserna har ett särskilt ansvar för att sådana övningar och analyser kommer igång och genomförs kontinuerligt.

ETT NYTT CIVILT FÖRSVAR

Ett modernt civilt försvar måste

byggas upp från grunden. Detta kräver omfattande insatser på central, regional och lokal nivå i samhället. Bl a måste länsstyrelsernas roll och kompetens förstärkas. Det som tidigare var försvarsavdelningar inom länsstyrelserna behöver återupprättas i någon form, och kompetens som rör civilt försvar tillföras. Här bör ske en rejäl satsning om den politiska ambitionen ska förverkligas. Det är också viktigt att länsstyrelserna blir en kompetent samarbetspartner till de nyskapade regionala staberna på militär sida.

På den centrala myndighetsnivån behöver frågorna också få ett mycket större genomslag. Samordningen och inriktningen av beredskapsverksamheten måste bli tydligare än vad den är idag. Det är lätt att idag få intrycket av att MSB – och en del andra aktörer – helt och hållet prioriterar krisberedskapen och inte tar frågorna om civilt försvar på fullt allvar. MSB måste satsa rejält med personal och resurser för att kunna driva dessa frågor med full kraft. Om så inte sker bör en ny myndighet skapas för att frågorna om civilt försvar ska tas om hand på ett ansvarsfullt sätt.

På den politiska nivån behöver det civila försvaret få större uppmärksamhet. Dessa frågor måste diskuteras mer ingående än tidigare. Dessutom måste ökade ekonomiska resurser tillföras. Försvarsdepartementet kan behöva byta namn till Försvars- och beredskapsdepartementet för att lyfta fram den civila dimensionen i uppdraget. (Jämför det norska Justis- og beredskapsdepartementet.)

VAD MÅSTE GÖRAS?

Det civila försvaret – liksom det militära – är ett säkerhetspolitiskt instrument. Ett starkt civilt försvar höjer tröskeln för en angripare och skapar rådrum för vår politiska ledning i händelse av krig eller

krigsfara. Det går inte att skapa ett starkt militärt försvar utan ett starkt civilt försvar. Nya lösningar måste sökas i samarbete med andra länder och med näringslivet. Följande måste göras.

- Statsmakterna måste på ett tydligt sätt lägga fast angreppsfall och hotscenarier så att myndigheterna förses med moderna och realistiska planeringsförutsättningar. Scenarierna bör utgå från vad en motståndare vill och kan göra för att destabilisera det svenska samhället.
- Organisatoriska förutsättningar – bättre system för samordning på central och regional nivå, tydliga uppgifter för det civila försvarets aktörer etc – måste byggas upp. Dessa förutsättningar saknas idag.
- Ett nytt planeringssystem måste skapas där civila myndigheter och Försvarsmakten utgår från samma hotbilder och premisser. Det behövs en gemensam inriktning.
- Beredskapslagstiftningen behöver ses över och moderniseras bl a i syfte att skapa mer flexibla beredskapsgrader.
- Länsstyrelserna måste tillföras resurser för att kunna hantera frågor om civilt försvar.
- MSB:s ansvar för frågor om civilt försvar måste få större genomslag inom myndigheten. Samordningen inom beredskapsystemet som helhet måste förbättras.
- Försvarsdepartementet bör byta namn till Försvars- och beredskapsdepartementet.

Bo Richard Lundgren är tidigare avdelningschef vid Försvarshögskolan.

boebirgitta@tele2.se

Foto: Försvarsmakten.

Kommentar: Klang som gör skillnad

*Försvarsmaktens musiker äger förmåga att lindra sorg efter stupade, stärka de överlevande och verka samlande, men dessutom trollbinda stora skaror och sprida glädje omkring sig, skriver **Göran Mellblom** i en kommentar till Per Lunques artikel i VF nr 2, 2014.*

Försvarsmaktens tre professionella musikkårers verksamhet vilar på huvuduppdraget musik i statsceremonielet och vaktparaderna. Regeringsbeslut 5 framkallar besparingar på försvarsmaktens löne-medel och har lett till förslag från ÖB om nedläggning av Marinens musikkår. Huvuduppdraget, musik vid statsceremonielet, påverkas dock inte nämnvärt på kortare sikt.

SPELNINGAR SOM VÄRDESÄTTIS
Ändå stämmer nedläggningsförslaget till eftertanke: Hur ska uppdragsgivaren egentligen se på professionell militär musik?

Försvarsmusikens kontaktyta ger Försvarsmakten publik i hundratusental vid högvakten, i fullsatta

konserthus, vid trängsel i mässtälten i Afghanistan och vid förbands-ceremonier. TV-utsändningarna vid nationaldagsfirandet på Skansen, kungliga bröllop och statsbesök ses av miljoner i Sverige och utomlands. Det handlar om runt 500 spelningar per år.

Den militära musikens klang speglar känslor hos trupper som på uppdrag från regering och riksdag ska leva i dödens närhet – och till dem som vågar och ger sina liv för oss ger vi det bästa. Sorgemusiken måste klinga mästerligt vid begravning av våra stupade.

Veteranerna som överlevde och som kämpar med sina minnen och skador? Veterankonsert med utvalt

musikprogram har arrangerats vid veterandagen.

Försvarsmaktens musiker äger förmåga att lindra sorg efter stupade, stärka de överlevande och verka samlande, men dessutom trollbinda stora skaror och sprida glädje omkring sig. Musiken bör därför ses som ett operativt militärt medel i stället för en museal lyxföreteelse.

MER ÄN MUSIK

I vårt land vilar den militära musiken på statsceremonielets grund, vilket innehåller rikets mottagande av främmande statsöverhuvuden och sändebud ifrån hela världen och högtidlighållande av rikets styrande institutioner. Det svenska statsceremonielet är magni-

Hotad av nedläggning, Marinens musikkår. Foto: Marcus Åhlén, Combat Camera/Försvarsmakten.

fikt och högvakten är en förlängning av detta som kan upplevas året runt.

När vi svenskar verkligen sätter ned foten, vare sig i insatsområden eller hemma då sker det med kraft och yppersta kvalitet. Något annat är inte längre önskvärt eller ens möjligt. I ett läge då försvarsmakten kämpar med att ersätta den kontakt-

Sorgemusiken måste klinga mästerligt vid begravning av våra stupade.

yta mot allmänheten som värnplikten tidigare utgjorde, vore

snarare en ökad tillgång på professionella militära musikresurser vägen framåt också för att återställa en naturlig offentlig militär närvaro i samhället.

Göran Mellblom är kapten och chef för arméns musikkår.

goran.mellblom@mil.se

Välkomna att söka bidrag för åtgärder som bidrar till stärkandet av Sveriges försvar och fredsbevarande åtgärder.

Berättigade att söka är frivilliga försvarsorganisationer och organisationer som verkar för stöd till samhälle och individer. Ansökningar till Källvikenstiftelsen kan göras under två perioder per år:

1 april – 1 september och 1 oktober – 1 mars.

För ansökningsformulär och mer information, se hemsidan.

Källvikenstiftelsen • Pionjärvägen 6 • 451 34 Uddevalla • info@kallvikenstiftelsen.se • www.kallvikenstiftelsen.se

Ett valresultat i Putins smak

Väljarna har sagt sitt. I SVT:s väljarundersökning ValU har försvaret en särställning när svenska folket rangordnar olika frågor. Försvaret ligger ohotat i botten. Det kastar ett dystert ljus över till exempel MSB:s årliga mätningar som visar att svenskarna bryr sig om rikets säkerhet.

I valfebernens yra ser det annorlunda ut. På de rödgröna väljarnas hitlista återfinns försvaret på nittonde och sista plats. Detsamma gäller centersympatisörerna. Men det är trångt i botten. FI:s väljare ger försvaret plats 18 och KD:s plats 17. M-väljarnas intresse för saken är marginellt högre, med plats sexton i rankingen.

Störst vikt fäster FP och SD-väljarna vid försvarsfrågan, men ändå inte mer än att den hamnar på trettonde plats.

Ändå är det krig i Europa – ett krig som ingen vet om det kommer att spridas utanför Ukraina. Det vi vet är att i Putins alldeles egna ValU hamnar militären på en ohotad första plats.

Attityderna i ValU är en avspeglning av att politikerna alltför länge sov den eviga fredens goda sömn – och inte ens efter Ukraina verkar de vara klarvakna. Och på en del kanter sussas det fortfarande väldigt gott: Ukraina, inte berör det Sveriges säkerhet.

Väljarna har också sagt sitt i regeringsfrågan. Det blir byte av minoritetsregering. Alliansen har lämnat in och Stefan Löfven ska träckla ihop en ny. Det kan inte uteslutas att Löfven kan regera medelst politisk tuvhoppning, men det är också fullt möjligt att det blir platt fall och nyval.

Helt säkert är att det politiska läget blir instabilt – samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde inte har varit sämre sedan början på 1980-talet. Till osäkerheten hör att Alliansens efterträdare blir en regering som saknar erfarenhet av att styra landet. Inte minst gäller det statsministern själv. Kanske går det bra, men det känns inte bra med nybörjare vid rodret på statskutan i krigets Europa.

Inför valet försökte Socialdemokraterna avdramatisera risken att "fredsvännerna" i MP och V skulle få inflytande över försvars- och säkerhetspolitiken. Dock sade han inget om "vännerna" i det egna partiet, utan talade desto mer om att sträcka ut handen mot höger med en politik baserad på Försvarsberedningens förslag.

Och det är väl där vi kommer att hamna. På ett ungefär. Tråkigt nog innebär det att rikets säkerhet fortsätter att byggas på lösan sand. Inriktning och organisation utgår från ett säkerhetspolitiskt läge som inte har funnits på länge. Underfinansieringen består. Det kan inte funka.

Om Löfven trots allt skulle komma på bättre tankar lär det bjudas motstånd från V, MP och eftersläntrarna inom det egna partiet. Inte minst kommer det att blåsa upp till konflikt om Finland efter riksdagsvalet 2015 rör på sig i fråga om medlemskap i Nato.

Under tiden ökar Ryssland trycket mot omvärlden. Mot Sverige i form av kränkningar av svenskt territorium, verbala hot mot svenskt Nato-medlemskap och shopping av kartor över militärt känsliga områden. Och så rustar man.

I Ukraina har Putin redan nått sina mål.

Claes Arvidsson är författare och mångårig ledarskribent i Svenska Dagbladet.

ca@claesarvidsson.se

Röster om Sveriges försvar

I antologin **Röster om Sveriges försvar** ger fjorton politiker, forskare, journalister och militärer sitt personliga svar på behovet av ett försvar.

I **Röster om Sveriges försvar** skriver:

Wilhelm Agrell, Claes Arvidsson, Lena Bartholdson, Robert Egnell, Gunilla Herolf, Mattias Kristensson, Jan Nygren, Bo Pellnäs, Stefan Ring, Sara Skyttedal, Björn von Sydow, Jakob Westberg, Peter Wolodarski och Jan Ångström.

Läs den på aff:s hemsida: www.aff.a.se

eller beställ ditt exemplar genom att mejla till:

aff@aff.a.se

aff

FÖR FRED, FRIHET, FRAMTID

allmänna försvarsföreningen, aff, är en ideell förening som är fristående från myndigheter och politiska partier. aff:s ändamål är att aktivt delta i den säkerhets- och försvarspolitiska debatten genom föredrag, diskussioner och seminarier i syfte att främja Sveriges förmåga att möta såväl militära som andra former av samhällshot.

allmänna försvarsföreningen ger ut tidskriften Vårt Försvar.

FÖR ETT TRYGGARE OCH SÄKRARE SAMHÄLLE

I MER ÄN 75 ÅR HAR SAAB UTVECKLAT lösningar i teknikens absoluta framkant och kontinuerligt flyttat gränserna för vad som är tekniskt och mänskligt möjligt. Genom att våga se bortom det idag kända och självklara kan vi förutspå morgondagens utmaningar och möjligheter. Och om tekniken så kräver, uppfinna helt nya lösningar.

Genom att kombinera ingenjörskonst, nytänkande och sunt förnuft och genom att kontinuerligt utveckla, anpassa och förbättra ny teknik kan vi möta våra kunders förändrade behov och krav.

Idag bistår Saab länder, myndigheter och företag med världsledande lösningar, produkter och tjänster för militärt försvar, kommersiellt flyg och civil säkerhet.

Baserat på ledande militär teknologi har vi utvecklat en brett utbud av lösningar för civil säkerhet som möter såväl dagens som morgondagens säkerhetsutmaningar.

Genom att se bortom horisonten är vi med och skapar ett tryggare och säkrare samhälle.

SAAB